

Ledartexter är mer än nyheter – pedagogiska perspektiv i opinionsjournalistik

Ida Hammarström

Avhandling pro gradu i pedagogik

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingsarbete

Åbo akademi

Vasa 2022

Handledare: Siv Saarukka

Ämne: Allmän pedagogik	
Författare Hammarström, Ida	Årtal 2022
Arbetets titel Ledartexter är mer än nyheter – pedagogiska aspekter i opinionsjournalistik	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	Sidantal (tot.) 52 (60)
<p>Referat</p> <p>Syftet med avhandlingen är att undersöka ledartexter i finlandssvenska dagstidningar som en form av pedagogisk uppfordran.</p> <p>Mina forskningsfrågor lyder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021–1.8.2021? 2. På vilket sätt kan läsaren uppfordras? <p>Jag analyserar sex ledartexter från två finlandssvenska dagstidningar. Ledartexterna publicerades under tiden 1.6.2021–1.8.2021. För att svara på syfte och forskningsfrågorna har jag tillämpat ansatsen diskursanalys och i huvudsak teori om icke-affirmativ pedagogik. Jag vill genom mina forskningsfrågor först kartlägga vilka fenomen ledartexterna behandlar för att sedan kunna undersöka hur läsaren kan uppfordras i ledartexterna och hur deras tankar kring fenomenen genom uppfordran kan utvecklas.</p> <p>Resultatet i denna avhandling visar att ledarskribenterna skriver om flera olika fenomen i ledartexterna och de för fram olika perspektiv på dessa fenomen. Ledartexterna har en pedagogisk ambition och genom att föra fram olika perspektiv på ett fenomen kan ledarskribenten uppfordra läsaren att utveckla sin förståelse av fenomenet. Uppfordran i ledartexterna kan beskrivas som mer affirmativ och eller mer icke-affirmativ uppfordran. Denna avhandlingen bidrar med att belysa ledartexters pedagogiska ambition och hur ledarskribenterna genom diskurser på olika sätt kan uppfordra läsaren.</p>	
<p>Sökord / indexord</p> <p>Icke-affirmativ pedagogik, opinionsjournalistik, uppfordran, ledartext</p>	

Innehållsförteckning

1. Inledning och avhandlingens tema	1
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och forskningsfrågor	5
1.3 Disposition	6
2 Journalistisk teori.....	8
2.1 Opinion och opinionsjournalistik.....	8
2.2 Agendasättande journalistik	10
3 Pedagogiska perspektiv	12
3.1 Pedagogik i vardagen.....	12
3.2 Icke-affirmativ pedagogik	13
4 Ansats och metod.....	16
4.1 Syfte och forskningsfrågor	16
4.2 Val av metod och forskningsansats	16
4.3 Diskursanalys	18
4.3.1 Kritisk diskursanalys.....	19
4.3.2 Pedagogiska diskurser.....	21
4.4 Material och insamling av material	22
4.5 Analysprocessen	24
4.6 Kvalitet och validitet.....	26
4.7 Etiska överväganden.....	27
5 Resultat.....	29
5.1 Resultatredovisning	29
6 Resultatdiskussion	42
6.1 Forskningsfråga 1	42
6.2 Forskningsfråga 2	43
6.3 Fortsatt resultatdiskussion	47
7 Sammanfattning	49
7.1 Avslutande diskussion	49
7.2 Metoddiskussion	50
7.3 Fortsatt forskning.....	51
Litteraturförteckning	53
Bilaga.....	57

1. Inledning och avhandlingens tema

Medierna fungerar som en typ av informationskanaler och i detta har journalistiken en stor roll. Genom att läsa tidningar och ta del av nyhetsmedier får människor vetskap om vad som sker runt om i världen. Ledartexter är en särskild form av journalistik som förekommer i dagstidningar. Denna form av journalistik behandlar aktuella fenomen i omgivningen och fördjupar sig i de teman som nyhetsjournalistiken behandlar. Nordenson (2008) har beskrivit ledartexter som en form av journalistik som tolkar och värderar nyheter och fungera som kompasser i det stora flödet av information.

Fokuset i denna avhandling är innehållet i ledartexter i finlandssvenska dagstidningar. Jag läser ledartexter i finlandssvenska dagstidningar publicerade 1.6.2021–1.8.2021. Jag analyserar dessa för att undersöka vad skribenterna lyfter fram i sina texter och på vilket sätt de gör det. Vidare vill jag identifiera bakomliggande mål för ledartexterna, genom en så kallad *uppfordran* som forskaren kan aktualisera i ledartexter. En uppfordran kan vara normativ och affirmativ eller mera öppen och icke-affirmativ. Genom att se på uppfordran i ledartexter får jag möjlighet att se på nyhetsmediernas roll som informationskanaler samt hur ledarskribenterna fungerar som förmedlare av fördjupade perspektiv på fenomen och engagerande frågeställningar angående olika fenomen. Ledarskribenter ägnar sig åt opinionsjournalistik. Medierna är informationskanaler och ledarskribenter ges rollen som opinionsbildare.

För att få en förståelse för vilka perspektiv ledartexter kan bidra med utförde jag en liten preliminär orientering, under forskningsplaneringsskedet, där jag under cirka två veckor läste ledartexter från en finlandssvensk dagstidning (Se bilaga 1). Totalt inkluderade jag tolv ledartexter skrivna av fyra olika ledarskribenter. I denna preliminära orientering arrangerade jag materialet, alltså ledartexterna, i en Exceltabell. I tabellen kategoriserade jag materialet enligt olika rubriker. Först skrev jag ut vilket datum ledartexten är publicerad, sedan namnet på skribenten följt av ledartextens rubrik.

När jag i min preliminära orientering läst en ledartext sammanfattade jag kort vilka perspektiv på problematiken eller ämnet som ledarskribenten behandlade i sin text. Här kunde jag i många fall enkelt se vilka ståndpunkter som fanns i texten gällande problematiken som behandlades. I de flesta fall var jag bekant med ämnet som ledarskribenterna behandlade eftersom det handlade om något

som nyhetsflödet samtidigt behandlade eller nyligen behandlat. I andra fall anser jag att ledarskribenterna tillförde tillräckligt med bakgrundsinformation så att jag som läsare kunde följa med utan att vara insatt i ämnet sedan tidigare. När jag läste fokuserade jag på att hitta de olika perspektiv som ledarskribenterna hade aktualiserat i sina texter.

Deras perspektiv kunde vara:

- En blick mot framtiden
- Ett lokalt perspektiv på en större världsomfattande problematik
- Baserat på olika behov i samhället

I tabellen inkluderade jag även en reflektionskategori. Under denna kategori skrev jag ner en kort reflektion över vad texten handlar om och vad skribenten gör i texten, till exempel om det är en överblick eller sammanfattning av någon händelse.

Denna preliminära orientering visar att ledarskribenterna tar upp flera olika perspektiv på ett ämne eller fenomen i sina texter. De bearbetar ett ämne från nyhetsflödet och fångar in nya perspektiv på en viss nyhet. Det kan vara ett historiskt perspektiv; en tillbakablick på hur något varit tidigare för att kunna förstå det som sker idag. Ett annat exempel är att relatera ett fenomen som sker långt borta till den vardag vi som läsare lever i.

Med förförståelsen från min preliminära studie vill jag vidare utforska om ledartexter kan fungera som en pedagogisk plattform för läsare genom att öppna upp perspektiv som kan bidra till att utveckla läsarens förståelse för det behandlade fenomenet.

1.1 Bakgrund

Enligt Olsson och Sörensen (2007) är det viktigt att forskaren klargör sin förförståelse kring sitt ämne. Genom att göra detta ger forskaren utgångspunkten för den tolkning som sker i arbetet. Det är ett kvalitetskrav att forskaren delar med sig av personliga erfarenheter som är relevanta för arbetet. Objektivitet krävs för att en forskning ska vara trovärdig och de personliga erfarenheterna får inte påverka objektiviteten. (Olsson & Sörensen, 2007.)

Under läsåret 2018–2019 läste jag det långa biämnet masskommunikation och i samband med det praktiserade jag på en nyhetsredaktion. I min kandidatavhandling skrev jag om journalisters roll på Twitter och om eller hur de anpassar sig till Twitter genom transformativt lärande. Jag valde att i föreliggande avhandling fortsätta att kombinera mitt huvudämne allmän pedagogik med biämnet masskommunikation. Jag valde att studera tidningsjournalistik eftersom det är den typ av journalistik jag har mest erfarenhet av hittills. Enligt min uppfattning är det den mest intressanta formen av journalistik eftersom det är den traditionella formen av journalistik. Denna form av journalistik har dessutom blivit tvungen att förhålla sig till modernare former av journalistik och kommunikation på grund av bland annat digitaliseringen och tidningsjournalistiken förändras i takt med det, vilket i sig är intressant enligt mig.

I demokratiska länder har nyhetsmedier en central funktion. Massmedierna levererar information åt medborgarna för att de ska kunna följa med vad som händer i samhället. Att medborgarna har tillgång till nyheter ger även traditionellt sett en känsla av samhörighet hos medborgarna eftersom medierna ofta ger samma bild av verkligheten. Men digitaliseringen har förändrat mediekonsumtionen. Den traditionella distributionen av nyheter har övergått till en digital nyhetscirkulation och därför har även nyhetsförmedlingen förändrats liksom även hur medier konsumeras. Människor har i och med detta en större möjlighet att ta del av nyheter och annat medialt innehåll. Innehållet i medierna har även utvecklats och omfattningen har ökat. Uppkomsten och den ständiga utvecklingen av internet har påverkat förutsättningarna att producera nyheter, i dag kan i princip vem som helst producera medieinnehåll. Detta ger traditionella medieaktörer nya utmaningar eftersom konkurrensen om människors tid och pengar blir större. Konkurrensen gäller inte bara nyheter utan allt medieinnehåll. Thorson och Wells (2016) identifierar fem olika aktörer som producerar och sprider nyhets- och medieinnehåll som kan fånga allmänhetens intresse. Dessa är journalister, kommunikatörer, opinionsledare och influencers. Även algoritmer kan ses som en aktör och det är alltså idag inte bara nyhetsmedierna som påverkar vilka frågor som blir aktuella och tar plats i den offentliga debatten. Opinionsledare finns på många ställen och har utvecklade sätt att förmedla sin åsikt till exempel genom sociala medier. (Thorson & Wells, 2016; Bergström & Wadbring i Nygren & Wadbring, 2019.)

I min kandidatavhandling (Hammarström, 2020) skriver jag att det till journalisters traditionella identitet och roll hör att fungera som *gatekeepers*. Detta innebär att journalistkåren väljer ut vilka händelser som blir till nyheter och på så sätt kan de påverka samhällsdiskussionen. För journalister

är objektivitet en av de värderingar som styr deras arbete. Journalisters traditionella förhållande till konsumenterna har inneburit att journalister producerar och konsumenterna endast konsumerar. Men detta har förändrats, i samband med digitaliseringen, och sociala medier erbjuder nya informationskällor samt fungerar som en plattform för kritiker och opinionsbildare. Dagens konsument av medialt innehåll kan konstant kommentera och omformulera det innehåll som medierna producerar. Journalisterna, som är producenterna i nyhetssammanhang, är därför förpliktigade att ta hänsyn till konsumenterna när de skapar nyheter. Den alltmer otydliga gränsen mellan journalister och konsumenter bidrar till olika problem gällande journalisters identitet, roll och traditionella värderingar. (Hammarström, 2020; Bentivegna & Marchetti, 2018; Praprotnik, 2016.)

Hur individen konsumerar nyheter kan delas in i tre faktorer enligt Bergström & Wadbring (2019). Den första faktorn är situationen, alltså i vilka situationer media konsumeras. Sker det till exempel sporadiskt eller hör det till rutinerna att läsa dagstidningen varje morgon med en kaffekopp i handen? Motivation är den andra faktorn. Konsumtionen påverkas av hur mycket individen intresseras av nyheternas innehåll. Individfaktorn är den sista faktorn. Hit hör bland annat individens ålder, hemort, nationalitet och genus. Individens behov av att ta del av medieinnehåll är också något som kan påverka nyhetskonsumtionen. Som tidigare nämnts kan konsumtionen av media fylla behovet av att känna samhörighet. Det kan även fylla individens behov av att vara informerad, kunna koppla av, underhållas och vara interaktiv. Alla dessa faktorer som nämnts samt hur medierna struktureras bidrar till att forma mediekonsumtionen. (Bergström & Wadbring i Nygren & Wadbring, 2019.)

Perry (2004) konstaterar, med stöd i Deweys teorier om lärande som inte är bundet till klassrum, att det sker en pedagogisk växelverkan mellan journalister och konsumenter. Enligt Perry (2004) har medborgarjournalistik många likheter med kritisk pedagogik. *Medborgarjournalistik* definieras som journalistik riktad till samhällets medborgare och det är en journalistikform där gränserna mellan journalister och mediekonsumenter suddas ut. Tidningen kan ses som en slags läroplan som innehåller transaktioner mellan skribenten och läsaren. Perry (2004) anser baserat på Deweys tankar om utbildning, att journalistik kan fungera som vuxenpedagogik och är viktig för att överföra och socialisera kunskap. Att vara medveten om vad som sker i omvärlden ses som ett krav för meningsfullt deltagande i en demokrati. (Perry, 2004.)

För att identifiera pedagogiska perspektiv i ledartexter avser jag tillämpa Uljens (2021) och Elos (2021) resonemang kring uppfordran som verktyg. *Uppfordran* är ett centralt begrepp inom icke-affirmativ pedagogik. En uppfordran kan vara en uppmaning eller provokation vars syfte är att få mottagaren att tänka kritiskt om sina egna uppfattningar. Verktuget kan hjälpa mig att utforska om ledartexterna innehåller uppmaningar eller ställer frågor till läsaren som får läsaren att reflektera över sina tankar om ett fenomen. Icke-affirmativ pedagogik presenteras närmare i kapitel 3.1. (Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021; Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Opinionsjournalistik som genre strävar efter att skapa åsikter och ledarskribenterna bidrar med att ge tidningen särprägel och en egen identitet. Ledarskribenter tolkar och värderar information och kan fungera som kompasser i det oändliga flödet av information var och en möter. Nordenson (2008) beskriver ledarskribenternas genre som att de formulerar väl grundade åsikter, jämför och sätter aktuella fenomen i större sammanhang. Läsaren erbjuds de perspektiv på fenomen som ledarskribenten valt att lyfta fram. Läsaren har möjlighet att ta till sig detta och möjligen utveckla sitt tänkande. Ledarskribentens sätt att behandla ett fenomen kan vara mera eller mindre affirmativt. Hur affirmativ ledartexten är och hur läsaren kan lära sig av ledartexten är något som kommer undersökas i denna avhandling. (Nordenson, 2008.)

Nordenson (2008) definierar mål som opinionsjournalistiken strävar efter. Ledarskribenter ska bland annat bidra till demokrati och fri debatt, provocera läsaren och skapa underlag för läsaren att bilda en egen åsikt. Ledarskribenterna ska även fungera som pedagoger som hjälper läsarna att se sammanhang. Genom dessa mål kan ledartexterna som en form av opinionsjournalistik ses som ett slags pedagogiskt tilltal. (Nordenson, 2008.)

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Ett av de första stegen i en forskningsprocess är att utforma ett syfte. För att kunna formulera ett syfte ska forskaren läsa på om ämnet hen vill beforska. Genom detta får forskaren en bild av tidigare forskning inom området och hjälpmedel för att utforma ett eget syfte som problematiserar själva forskningen. (Fejes & Thornberg, 2015.)

Syftet med avhandlingen är att undersöka ledartexter i finlandssvenska dagstidningar som en form av pedagogisk uppfordran. Jag läser ledartexter från två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021–1.8.2021 och analyserar dessa ledartexter.

Mina forskningsfrågor är:

1. Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021 – 1.8.2021?
2. På vilket sätt kan läsaren uppfordras?

Avhandlingens pedagogiska fördjupning kommer att förankras i språkbruket i ledartexterna. I boken "Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv" skriver Säljö (2014) om hur kommunikation och lärande hör ihop. Språket gör det möjligt att skapa och kommunicera kunskap. Genom kommunikation tar individen del av kunskaper och färdigheter. Genom att höra andra tala om saker och ge uttryck för sin världsbild blir vi redan som barn medvetna om vad som i omgivningen anses vara intressant och värdefullt. Jag har valt att använda ordet *fenomen* för att beskriva vad ledartexterna behandlar och jag vill undersöka hur olika fenomen kommer till uttryck och behandlas i texterna. Jag kommer i min avhandling bland annat att fördjupa mig i pedagogiska diskurser i ledartexter, om ledarskribenterna genom sitt språk för fram pedagogiska aspekter. Vidare är min ambition att fördjupa förståelsen genom att se vad diskurserna uppfordrar till. (Säljö, 2014.)

1.3 Disposition

Avhandlingen delas in i sju kapitel. En del av dessa kapitel innehåller även underkapitel. I det första inledande kapitlet presenteras avhandlingens tema och problem samt bakgrund. Det andra kapitlet består av den första teoridiskussionen. I detta kapitel resonerar jag kring journalistiska teorier och perspektiv. I det tredje kapitlet behandlar jag pedagogiska teorier som är relevanta för denna avhandling.

I det fjärde kapitlet beskriver jag metoden och ansatsen som jag tillämpar i avhandlingen. Resultatet redovisas i det femte kapitlet. I det sjätte kapitlet diskuteras resultatet, först enligt forskningsfrågorna och sedan följer en fortsatt teoridiskussion. I det sjunde kapitlet kommer jag att

Sammanfatta avhandlingen, föra en metoddiskussion samt en diskussion kring fortsatt forskning. Till sist följer avhandlingens litteraturlösteckning samt avhandlingens bilagor.

2 Journalistisk teori

I detta kapitel kommer jag att presentera teorier som jag anser är relevanta för mitt syfte. Jag inleder med att närmare förklara begreppen opinion och opinionsjournalistik. Sedan diskuteras opinionsjournalistik fördjupat. Till sist presenterar jag en medieteorier som visar hur massmedierna påverkar opinionen.

2.1 Opinion och opinionsjournalistik

Opinion kan definieras som en samling av åsikter, attityder och värderingar. Opinioner skapas både på individnivå och på samhällsnivå. Petersson (2009) menar att opinionsbildning alltid är kommunikation men att all kommunikation inte skapar opinion. Enligt Petersson har det inom forskning av opinionsbildning forskats mycket om mediernas effekt på den offentliga opinionen. (Petersson, 2009.)

I denna avhandling använder jag begreppet opinionsjournalistik. Opinionsjournalistik är i min avhandling den typ av journalistik som ledarskribenter ägnar sig åt. Opinionsjournalistik som genre omfattar även kolumnister och recensenter. Men i denna avhandling är det ledarskribenternas opinionsjournalistik som undersöks. Trots opinionsjournalistikens breda omfattning är det de begrepp jag använder för att närmast beskriva ledarskribenternas sätt att skapa journalistiskt innehåll och påverka. Opinionsjournalistik och ledartexter är en särskild typ av journalistik som skiljer sig från vanlig journalistik. Ledartexten är den enda platsen i tidningen där tidningens åsikter uttryckligen presenteras och det är även denna texts uppgift. Opinionsjournalistik som genre inom journalistik förekommer enbart i tidningar. Idag publiceras också ledartexterna på tidningarnas egna webbplatser och e-tidningar. Ledartexter förekommer i dags- och veckopress över hela världen. (Firmstone, 2019; Nordenson, 2008.)

Forskning av opinionsjournalistik är ett växande tema inom det journalistiska forskningsområdet. Av de studier som gjorts har fokuset varit på opinionsjournalistik med koppling till val och hur de stödjer politiska partier. Genom ledartexter kan tidningar föra fram var de står i olika frågor som förekommer i samhället. Tidningen kan genom ledartexter visa stöd för eller motsätta sig något, de

kan fungera som språkrör på läsarnas vägnar, tala med sina läsare eller med politiker, partier och organisationer. Traditionellt deklarerar vanligen tidningar vilka de stöder i allmänna val genom sin opinionsjournalistik. De journalister som skriver ledare har alltså en viktig roll i fråga om att uppmärksamma politisk debatt. I verkligheten används ledartexter idag för att diskutera ett bredare spektrum av frågor. Journalistikens betydelse i samhället baserar sig på den demokratiska roll som medierna har och deras förmåga att övertyga och utmana. (Firmstone, 2019.)

Denna förmåga, att få läsare att reflektera över sina egna tankar, är något opinionsjournalistiken har gemensamt med den icke-affirmativa pedagogiken. Opinionsjournalisten har en annan roll än nyhetsjournalisten. De journalister som rapporterar om nyheter har som uppgift att beskriva hur något är, medan opinionsjournalister som ledarskribenter kan spekulera i hur saker borde vara och argumentera kring det i stället för att presentera åsikter. (Nordenson, 2008.)

De professionella normerna inom journalistik begränsar sättet att avsiktligt uttrycka åsikter inom journalistiken. Ledartexter skrivs av utvalda ledarskribenter från tidningens redaktion och en ledartext för fram hela tidningens åsikt om ämnet. En journalist kan i form av kommentarer eller analyser föra fram sin egen åsikt om ett ämne, men inte i ledartexten. Ledartexterna ska i tidningen tydligt skilja sig från vanligt redaktionellt material. Journalistik i sig strävar efter objektivitet och därför är det viktigt att skilja på fakta och opinion. Enligt de journalistregler som Finlands journalistförbund har satt upp ska läsaren kunna skilja fakta från åsikter och material som är fiktivt. Opinionsjournalistik i sig skrivs på ett sätt som skiljer sig från vanliga nyhetstexter; Av opinionsjournalistik förväntas subjektiva åsikter och just opinion. (Firmstone, 2019; Finlands journalistförbund, 2014.)

Firmstone (2019) beskriver ett sätt att strukturera ledartexter på som är definierat av Entman år 1993 och Nelson, Clawson och Oxley år 1997. En ledartext uttrycker enligt dessa forskare den position tidningen tar i ämnet ledartexten behandlar, en definition av problemet och konsekvenserna av det, orsaken till problemet och till sist hur problemet ska lösas. Firmstone beskriver ytterligare ett sätt att strukturera ledartexter på definierat av Van Dijk (1992). Först definieras situationen och summeras subjektivt, i texten evalueras problemet och avslutas med rekommendationer och förväntningar riktade till dem som förväntas lösa problemet. (Firmstone, 2019.)

Tidningarna väljer själva vad som tas upp i deras ledartexter, oftast görs detta i möten med ledarskribenten och tidningens chefer. Organisationspolicyn styr nyhetsproduktionen till stor del och styr innehållet i den egna tidningen. Men frågan om vad som styr ledarskribenternas arbete kvarstår för många forskare. Det finns inte mycket forskning om hur ledarskribenter tolkar tidningens policy i sitt arbete, till skillnad från "vanlig" journalistik där reglerna och värderingarna är tydliga. I Finland följer journalisterna journalistreglerna som Finlands journalistförbund har publicerat. Firmstone (2009) kommer med förslag från sina studier om värderingar som styr valet av vilket ämne ledartexten ska behandla. Enligt Firmstone styr bland annat nyhetsvärdet, hur stor inverkan ämnet har på läsarna och hur det uppmärksammas av andra medieaktörer. Även vilken betydelse som ämnet har för ledarskribenten och tidningen styr valet. Hur stor betydelsen är beror på intresset och tidningens policy. Tidningarna väljer alltså själva sin agenda och genom detta får tidningarna en aktiv roll i att forma den offentliga debatten. Detta tankesätt bottnar i den agendasättande teorin av McCombs och Shaw, som jag beskriver närmare senare i nästa kapitel. Men det finns inte mycket forskning om hur ledartexter påverkar den offentliga opinionen. Frågan är komplex och svårbesvarad. Det är även oklart hur vanligt det är att läsarna läser ledartexterna. (Firmstone, 2009.)

Opinionsjournalistik erbjuder till stor del ett annat perspektiv på nyheter än den information nyhetstexter bidrar med. Genom att ytterligare evaluera problem, erbjuda subjektiva åsikter och möjliga lösningar till problem kan ledartexter fungera som en pedagogisk handling som uppfordrar nyhetskonsumenterna att ytterligare reflektera över nyheter. Men hur uppfordran mottas kan påverkas av om läsaren ges utrymme att reflektera genom en mer icke-affirmativ uppfordran eller om hen blir tillsagd om hur hen ska tänka kring ett fenomen genom en mer affirmativ uppfordran. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

2.2 Agendasättande journalistik

Den agendasättande teorin är teorin om att massmedierna genom att fokusera på vissa frågor och välja bort andra har en påverkan på folkopinionen. På engelska kallas teorin för "Agenda-setting theory". Teorin uppstod på 1970-talet och formulerades först fram av medieforskarna McCombs och Shaw. Folkopinionens åsikter formas inte av agendasättandet. Agendasättandet formar i stället

vilka frågor som får synlighet och alltså vad man talar om och inte hur man talar om något. (Mcquail & Windahl, 2013; ne.se, u.å.)

De agendasättande teorin har utvecklats till att innehålla sju distinkta perspektiv. Av de sju perspektiv är det främst tre som är relevanta i dagens forskning. Det grundläggande agendasättandet handlar om mediernas påverkan på offentlig agendan när det gäller framträdande frågor, politiska figurer och annat som får uppmärksamhet i media, detta kallas även för den första nivån av agendasättande. Den andra nivån handlar om vad som ges uppmärksamhet från offentligheten genom mediernas påverkan, alltså vad av det som medierna tillför uppmärksammas och får vikt i samhälle från offentligheten. Det tredje mest relevanta perspektivet på agendasättande är agendasättandets effekt på nätverk av offentlig opinion. (McCombs, Shaw & Weaver, 2014.)

Massmediernas förmåga att kunna påverka kognitiv förändring hos individer är en av de viktigaste aspekterna på massmediernas makt. Enligt Mcquail och Windahl (2013) erbjuder agendasättande journalistik en inlärningsfunktion från massmedierna. Människor lär sig inte bara om ämnen och frågor i samhället genom massmedierna, de lär sig även hur frågor ska prioriteras och hur betydelsefulla frågorna är enligt den bild som massmedierna målar upp. Som tidigare konstaterats behandlar nyhetsjournalister mycket av det som sker runt om i samhället. Ledarskribenter kan genom sina ledartexter ytterligare avgränsa tidningens agenda för dagen. Detta görs genom att de väljer ut en specifik fråga de behandlar mera ingående. (Firmstone, 2019; Mcquail & Windahl, 2013.)

3 Pedagogiska perspektiv

I detta kapitel kommer jag belysa pedagogiska perspektiv som jag anser är relevanta för denna avhandling. Särskilt begreppet uppfordran och vad den kan erbjuda när ledartexter analyseras diskuteras.

3.1 Pedagogik i vardagen

Nationalencyklopedin definierar pedagogik som vetande och metoder som används i uppfostran, undervisning och utbildning. Pedagogiken ska främja individers relation till sin omvärld. Kvaliteter som kan främjas är bland annat individers värderingar, normer, färdigheter, bildning, förhållningssätt, kompetens och identitet. Enligt Nationalencyklopedin handlar pedagogikens centrala frågor om utveckling och främjande samt upprätthållande av utveckling hos individer. (Ne.se, pedagogik, u å.)

Som Perry (2004) har visat går det att finna pedagogiska aspekter i flera vardagliga situationer. Denna aspekt kommer även i detta kapitel beskrivas av Säljö (2014). Enligt Säljö (2014) har frågor gällande kunskapsbildning och lärande blivit mer synliga och centrala än någonsin tidigare i det så kallade informations- och kunskapssamhället. Synen på utbildning går igenom en brytningsfas och lärande ses som ett livslångt projekt i stället för något som sker under uppväxten och ungdomstiden. (Säljö, 2014.)

Säljö (2014) beskriver ett utgångsantagande om att lärande är en aspekt av all mänsklig verksamhet. Individer kan från varje situation ta med sig något nytt som kan användas i framtida situationer. Människan är lärlärd och det är ett av hennes mest utmärkande drag. Säljö menar att det är svårt att ge en entydig definition av lärande. Enligt Säljö ses lärande som något som överförs från en individ till en annan och mycket går ut på att memorera saker. Säljö fortsätter med att citera Dewey som säger att ”the very process of living together educates”. Utgående från detta menar Säljö att all mänsklig verksamhet kan leda till lärande och att lärande inte kan på något enkelt sätt kopplas till bestämda arrangemang som till exempel undervisningen i skolan. Det är skolan som har skapat bilden av att utbildning hör ihop med undervisning. Därför är det viktigt att inse att vardagliga praktiker som utspelas i samhället i sig innehåller pedagogik. Individer kan inte undvika

att lära sig och lärande och utveckling sker genom deltagande i sociala praktiker. I boken *Utbildning som kommunikation* skriver Englund (2007) att utbildning alltid betyder någon form av kommunikation. Denna kommunikation kan se ut på olika sätt och värderas på olika sätt. Enligt Englund kan en god kommunikation vara meningsskapande. Kommunikation kan skapa mening genom problemformuleringar som ger möjlighet till reflektion och diskussion. (Englund, 2007; Säljö, 2014.)

Som Säljö (2014) beskrivit är lärande en aspekt av all mänsklig verksamhet. Det kan därför antas att texter i sig inte behöver innehålla särskilda pedagogiska kännetecken för att texten ska vara pedagogisk. När det kommer till texter av alla slag är det relevant att konstatera att texter inte lever i isolering. Texter ingår i kommunikativa sammanhang och det sker interaktion med texter. Genom att kunna läsa och ta sig an texter kan individer även delta i flera olika typer av och kontrollera kommunikation och själv ha tillgång till källor av information. Kommunikation och lärandet som sker genom språket har således en demokratisk potential. Kommunikation genom vardaglig interaktion och naturliga samtal har alltid varit den viktigaste lärmiljön för människan. Enligt Säljö (2014) kommer det också att fortsätta vara det. Genom detta formas människor till sociokulturella individer. (Säljö, 2014.)

3.2 Icke-affirmativ pedagogik

Inom utbildning har den icke-affirmativa pedagogiken fokus på att ifrågasätta existerande normer, kunskap och praktik. Utbildning kan alltså inte enbart handla om att socialisera lärande individer i normer och värderingar. Genom pedagogiken ska dessa normer och värderingar också ifrågasättas. Detta görs för att individen ska utveckla ett mera reflektivt tänkande kring de svar som redan finns ute i samhället och även kring de frågor som svaren hänför sig till. (Uljen & Ylimäki, 2017.)

Uppfordran är ett centralt begrepp inom icke-affirmativ pedagogik och uppfordran till självverksamhet är en idé inom icke-affirmativ pedagogik. Enligt Uljen (2021) är uppfordran till självverksamhet en pedagogisk handling. Denna handling kan innebära att undervisa eller ge pedagogisk handledning. Den icke-affirmativa pedagogiken ser på individen som bildbar. Bildbarhet är enligt Elo (2021) ett begrepp inom icke-affirmativ pedagogik som betecknar individens förmåga att lära sig genom sin egen aktivitet och interaktion med omvärlden. Individen

ses som både bildbar och självverksam och individen har en kapacitet att lära sig. Utgående från denna syn ses pedagogiskt handlande som handlingar som endast påverkar individens lärande indirekt. Det är genom uppfordran som pedagogen försöker styra denna självverksamhet till att individen ska bli medveten om sitt sätt att förstå sig själv och omvärlden samt relationen där emellan. Uppfordran kan i sig inte direkt resultera i att individen har lärt sig något. Lärandet sker genom den lärandes egen aktivitet och undervisning kan endast uppfordra till självverksamhet hos individen. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021; Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Uppfordran kan innefatta till exempel en uppmaning, en utmaning eller en provokation. Den lärande individen involveras genom uppfordran i didaktiska problem eller uppgifter. Den icke-affirmativa pedagogikens uppgift blir att leda den självverksamhet som finns hos individer. Bildningsprocessen ligger i individens egna händer. Den lärande individens erfarenheter, tolkningar, förväntningar och handlingsmönster ifrågasätts genom lärandet. Den lärande får syn på brister i sin existerande bild av verkligheten och kan se chansen att få nya insikter. Det bildas således ett pedagogiskt utrymme där den lärande själv får bestämma hur hen relaterar till de existerande värderingarna och normerna. Dessutom strävar den icke-affirmativa pedagogiken efter att vara kritisk till motiven bakom frågorna och uppmuntra till att de lärande ska formulera nya frågor och nya svar. (Uljens & Ylimäki, 2017; Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Pedagogens försök att påverka den andra partens förståelse kan ses som en uppfordran till självverksamhet påpekar Elo (2021). Pedagogen har inte förmåga att tvinga hen som uppfordras att förstå världen på det sätt hen själv gör. Att överföra idéer, kunskap, värderingar eller synsätt till en annan individ sker alltid på mottagarens villkor. Pedagogen erkänner den andra som fri. Den lärande individen förstår och tänker på sitt eget sätt och hen tillåts således vara fri att reagera på uppfordran på sitt eget sätt. Samtidigt bör den lärande individen erkänna den pedagogiska uppfordran för att en pedagogisk relation ska uppstå. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Individen är fri att tänka och förstå. Genom uppfordran, provokation och utmaning ska individen själv ansvara för sin självverksamhet och reflektera kritiskt över sin förståelse av sig själv, omvärlden och relationen där emellan. Denna förståelse kan i sin tur leda till förändring. Genom förändringen kan individen lära sig att förstå något på ett nytt sätt. Men förändring är inte en garanterad eller en automatisk följd av uppfordran utan det är den lärande individen som ansvarar för utfallet av uppfordran. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Uppfordran kan vara mer eller mindre affirmativ. Aktörerna i processen som beskrevs ovan befinner sig i ett icke-hierarkiskt förhållande till varandra. Det är ett kännetecken för den så kallade icke-affirmativa pedagogiken. De båda aktörerna, pedagogen och den andra, ska erkänna varandras sätt att förstå världen men inte affirmera det sättet. När uppfordran är affirmativ i kontexten av ledartexter försöker ledarskribenten få läsaren att kritiskt acceptera ledarskribentens åsikt. En affirmativ uppfordran talar om för läsaren hur något är och hur läsaren ska förstå ett fenomen. På andra sidan av spektrumet finns icke-affirmativ uppfordran som erbjuder läsaren en möjlighet att själv till exempel ta ställning till och värdera ett fenomen. Ledarskribenten lyfter fram en fråga eller ett problem och spekulerar kring hur ett fenomen kan förstås men erbjuder inte färdiga svar på detta. Affirmativ pedagogik innebär att pedagogiken okritiskt bejakar eller accepterar ett sätt att förstå världen. Att affirmera till exempel läsarens sätt att se på ett fenomen omöjliggör en pedagogisk intervention vars målsättning är att utmana läsarens förståelse av ett fenomen. Genom att inte affirmera läsarens förståelse kan ledarskribenten skapa utrymme för läsaren att själv reflektera över sin förståelse. I en icke-affirmativ relation erkänner läsaren uppfordran med en kritisk inställning och läsaren har frihet att reflektera och förhålla sig till uppfordran som hen vill. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

I denna avhandling förstås uppfordran som det sätt på vilket ledarskribenten skapar ett pedagogiskt tilltal som läsaren tar del av när hen läser ledartexten. Det är via uppfordran som läsaren kan lära sig något och skapa en egen åsikt om fenomenet i ledartexten. Enligt Elo (2021) kan icke-affirmativitet användas som ett analytiskt begrepp som kan svara på hurdan uppfordran är. Ambitionen i denna avhandling är att lyfta fram uppfordran i de ledartexter som analyseras och se på hurdan uppfordran som erbjuds. Var på skalan mellan affirmativ och icke-affirmativ är uppfordran som erbjuds är frågan som läsaren bör ta ställning till (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

4 Ansats och metod

I metodkapitlet som följer, argumenterar jag för mitt val av ansats och metod i denna avhandling. Jag har valt att tillämpa diskursanalys i denna avhandling. Jag beskriver i detta kapitel vilken tradition inom diskursanalys som jag anser är lämplig för min avhandling. I detta kapitel presenteras även ett tillvägagångssätt för datainsamlingen och analysen av data. Till sist för jag en diskussion kring avhandlingen kvalitet, validitet och etiska aspekter.

4.1 Syfte och forskningsfrågor

Utgående från avhandlingens syfte har två forskningsfrågor formulerats. Syftet med avhandlingen är att undersöka ledartexter i finlandssvenska dagstidningar som en form av pedagogisk uppfordran. Jag analyserar ledartexter från två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021–1.8.2021

Mina forskningsfrågor är:

1. Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021–1.8.2021?
2. På vilket sätt kan läsaren uppfordras?

Avhandlingens pedagogiska fördjupning kommer att förankras i språket i ledartexterna. Kvalitativ ansats och metod kommer att tillämpas för att svara på forskningsfrågorna och syftet. Min valda ansats är diskursanalys.

4.2 Val av metod och forskningsansats

Genomförandet av forskningen ska utgå från problemformuleringen och genomförandet ska kunna producera svar på forskningens syfte och forskningsfrågor. Problemformuleringen bidrar med en bild av hurdan information forskaren vill få ut av resultatet. Forskning ska genomföras på ett

systematiskt sätt och ha en vetenskaplig grund. Därför behövs en ansats och metod med vilka man utför sin avhandling. Forskaren behöver dessutom redogöra för de teorier och argument som styr hans val av ansats och metod. Det här görs för att andra ska förstå forskarens val. (Olsson & Sörensen, 2007; Patel & Davidson, 2003.)

Forskningsmetoder delas in i kvantitativa och kvalitativa metoder. Kvantitativ forskning använder siffror för att beskriva verkligheten och förklara något med hjälp av statistiska metoder och olika variabler. Den kvantitativa forskningen använder statistisk analys för att visa på generella samband och skillnader. Kvalitativ forskning däremot vill förklara omvärlden genom data som bygger på språk. Data i kvalitativa forskningar kan till exempel bestå av intervjuer, fältanteckningar och observationer. Materialet analyseras inte som statistik utan det handlar i stället om att förstå materialet genom att tolka det och försöka förklara verkligheten eller sammanhanget. Data som erhålls från en kvalitativ studie är beskrivande och dessa data pekar på unika förhållanden och händelser. I denna avhandling kommer en kvalitativ forskningsansats att tillämpas eftersom texter är objektet för min analys och jag vill veta vilken verklighet som framkommer i texterna. Inom det kvalitativa området ryms flera olika forskningstraditioner, ansatser och metoder. (Fejes & Thornberg, 2015; Olsson & Sörensen, 2007.)

Ansatsen är bestämda idéer och tillvägagångssätt för datainsamling och analys. I vissa fall kan ansatser kombineras för att få ut mera av forskningen. Valet av ansats påverkar bland annat hur forskaren ser på fenomenet som undersöks, frågeställningen, vilka datainsamlingsmetoder som ska användas samt analysen av materialet. (Fejes & Thornberg, 2015.)

Tillvägagångssättet för att svara på forskningens frågor och syfte följer en eller flera metoder. Valet av vilken metod som används styr alltså hur forskningsarbetet genomförs. Metoderna som kan användas skiljer sig beroende på vilken ansats som tillämpas i forskningen. (Olsson & Sörensen, 2007.)

Jag har valt att använda diskursanalys som ansats i denna avhandling. Objekt för analysen är ledartexter. Inom ledartexter kan diskursanalys erbjuda sätt att analysera hur fenomen byggs upp i texter genom de diskurser som förs kring fenomenet. För att identifiera ledartexternas eventuella pedagogiska ambitioner väljer jag att fördjupa diskursanalysen genom att även anföra icke-affirmativa uppfodrande aspekter på de valda ledartexterna.

4.3 Diskursanalys

Bolander och Fejes (2015) menar att diskursanalys vill få oss att förstå språkets betydelse att forma omvärlden och hur det skapar effekt. Diskursanalys kan därför användas som ett instrument för att få oss att tänka kring det som tas för givet. Diskursanalysen vill inte visa hur verkligheten egentligen är i stället ska den analysera texter och de bilder av verkligheten som dessa själva bidrar till. Vilka sanningar får plats och vilka exkluderas är intressanta resultat som en diskursanalys kan ge. (Bolander & Fejes i Fejes & Thornberg, 2015.)

Språk kan ses som ett gemensamt redskap för handling. Det är ett verktyg som används för att uppnå egna syften och det används i den sociala interaktionen. Språket har utvecklats genom historien och på ett kollektivt sätt. Detta innebär att mycket av det språk som används och det sätt fenomen talas om har redan sagts av andra. I kommunikation menar Säljö (2014) att individer lånar kunskap från existerande diskurser och använder denna kunskap i argument i sociala praktiker. Vidare konstaterar Säljö (2014) att lärande är att succesivt skolas i olika diskurssystem som sedan styr tänkandet och kommunikationen. (Säljö, 2014.)

Winther Jørgensen och Phillips (2000) definierar begreppet diskurs som en eller flera tankar om hur språket och hur vi talar om olika fenomen i sociala situationer är strukturerat enligt olika mönster. Samtidigt konstaterar författarna att diskurs är ett oklart begrepp som har definierats på många olika sätt. Men de antyder att deras definition är en som ofta kan tillämpas. Diskursanalysen analyserar de mönster som styr diskursen. (Winther Jørgensen & Phillips, 2000.)

Även om det finns många allmänna beskrivningar av diskursanalys, så styrs definitionen av diskurs av vilken diskurstradition som används i forskningen. Det finns olika traditioner inom diskursanalys och olika sätt att utföra det på. Diskursanalysen är egentligen inte en enhetlig ansats utan den består av flera tvärvetenskapliga ansatser med ett stort och brett tillämpningsområde. Beroende på vilken diskurstradition som väljs av forskaren finns det skillnader i diskursbegreppets definition. (Bolander & Fejes i Fejes & Thornberg, 2015; Winter Jørgensen & Phillips, 2000.)

Tre olika diskurstraditioner eller riktningar inom diskursanalysen som Winter Jørgensen och Phillips (2000) nämner är Laclau och Mouffes diskursteori, kritisk diskursanalys och diskurspsykologi. Gemensamt för dessa traditioner är bland annat att de alla antar att en individs sätt att tala om något inte är neutralt. Det avspeglar individens miljö, identitet och sociala relationer.

Samtidigt deltar individen i att skapa och förändra denna omvärld. De tre traditionerna har samma målsättning; att bedriva kritisk forskning som kartlägger maktrelationer i samhället och öppna upp för möjlighet till social förändring. (Winter Jørgensen & Phillips, 2000.)

4.3.1 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys är ett diskursangrepp som utvecklats av Norman Fairclough. Fairclough (2017) kombinerar undersökningen av stora diskurser med att undersöka diskursers lingvistik på ett textnära sätt. Kritisk diskursanalys bidrar med kritik av diskurs samt bidrar med förklaring av hur diskurs figurerar i den sociala verkligheten som en bas för aktioner som leder till förändring. Det är den kritiska traditionen av diskursanalys som jag avser att använda i denna avhandling. (Fairclough, 2017.)

Den kritiska diskursanalysen ser på språk som en diskurs och handling som är ett sätt att påverka omvärlden på men språket ses också som en handling som är situerad i det sociala och historiska. Språket är därmed en form av social praktik (Fairclough, 1989). Genom språket skapas diskurser, det vill säga sätt att tala om olika fenomen. Diskurser speglar sociala strukturer och processer minst lika mycket som de formar och förändrar det. (Winter Jørgensen & Phillips, 2000.)

Enligt Fairclough (2003) har texter en förmåga att på ett direkt sätt förändra individers kunskap, övertygelse, attityder och värderingar. Detta eftersom texterna kan lära ut någonting och Fairclough (2003) konstaterar att det finns ett orsakssamband. Det kan även argumenteras för att specifika diskurser kan ha långvariga effekter på individer som utsätts för dessa under en längre tid. Med detta menar Fairclough (2003) till exempel långvariga effekter som påverkar och uppfostrar individen att identifiera sin identitet och på så sätt forma hans identitet. Fairclough (2003) konstaterar vidare att det inte bara är individer som påverkas av texter. Texter kan även ha makten att starta krig eller förändra förhållanden mellan företag och arkitekturen i staden vi bor i. (Fairclough, 2003.)

Den här påverkan som text kan ha sker inte automatiskt poängterar Fairclough (2003). Det går inte att anta att specifika aspekter av texter automatiskt medför förändring. Att det sker förändring är mer på grund av en orsak som hör till ett sammanhang än en regelbunden företeelse. Det finns

nödvändigtvis inte något mönster som visar på när en text yrkar på att påverka. Men till exempel kontexten som texten befinner sig i och de olika tolkningarna av texten kan påverka textens förmåga att skapa förändring. (Fairclough, 2003.)

Här kan den icke-affirmativa pedagogiken erbjuda verktyg för att belysa hur texter på ett pedagogiskt vis kan påverka mottagaren. Texter som innehåller en uppfordran i form av en fråga eller en uppmaning kan få mottagaren att kritiskt reflekterar över sin egen förförståelse om ett ämne. Den icke-affirmativa pedagogiken följer en princip om överföring av samhällliga praktiker till pedagogisk praktik. (Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021)

Fairclough (1989) har tagit fram en modell för ett analytiskt ramverk av kritisk diskursanalys. Textanalys är en del av diskursanalysen. Till diskursanalysen hör även analys av textproduktionsprocesser och tolkningsprocessen. I detta ramverk definieras text inte enbart som nerskrivna texter, även till exempel verbala uttalanden hör hit. (Fairclough, 1989; Fairclough, 1995.)

Att språk är en form av social praktik innebär enligt Fairclough att språk är en del av samhället och inte något som skapas utanför det och språk är en socialt betingad process. Även om språk är en social process är en text mer av en produkt av en process. Denna process kallar Fairclough (1989) för textproduktionsprocessen. Fairclough (1989) använder här begreppet text som en term för både skriven och verbalt uttalad text som ofta är transkriberad. Diskurs benämner hela processen av social interaktion där text är en del. (Fairclough, 1989.)

Diskursprocessen rymmer både textproduktionsprocessen och tolkningsprocessen där text fungerar som en resurs. Från ett diskursanalytiskt perspektiv kan de formella egenskaperna av en text ses som spår av produktionsprocessen samtidigt som texten kan peka på det som framstår i tolkningsprocessen. Dessa två processer ska främja samverkan mellan texternas egenskaper och individers förståelser och resurser som påverkar hur individerna producerar och tolkar text. Hit hör individers språkfärdigheter, sociala miljö, värderingar och antaganden till exempel. De resurser som styr individers produktion och tolkning är såväl kognitiva som sociala. Utanför den individmässiga produktionen och tolkningen av text involverar Fairclough (2003) också de sociala förhållandena av produktion och tolkning av text. Enligt Fairclough (2003) formar sociala förhållanden individernas resurser som de använder i produktion och tolkning. (Fairclough, 2003.)

Eftersom språk enligt Fairclough (2003) ses som en diskurs och en social praktik innebär kritisk diskursanalys inte bara analys av text, produktion eller tolkning. Hit hör även analysering av relationen mellan texter, processer och sociala förhållanden. (Fairclough, 2003.)

Ledartexter är det material som ska analyseras i denna avhandling. Kritisk diskursanalys av ledartexter har behandlats av Van Dijk (2018). Ur en kritisk diskursanalyskontext relateras diskursernas struktur till sociala strukturer när ledartexter analyseras. Genom denna typ av diskursanalys antas det att ledarskribenter och nyhetsorganisationer i sin helhet möjligen kan influera läsarnas åsikter. Van Dijk (2018) konstaterar att kritisk diskursanalys kan socialt och politiskt analysera kontexten av text och uttalanden. Men det tar även en ståndpunkt i utnyttjandet av makt som nyhetsorganisationer kan tillämpa för att till exempel påverka läsarnas attityder. (Van Dijk i Flowerdew & Richardson, 2018.)

4.3.2 Pedagogiska diskurser

Begreppet *pedagogiska diskurser* är något som används sparsamt i denna avhandling trots att jag undersöker om diskurserna kan bidra med pedagogiska aspekter. Jag vill trots det redovisa för hur tidigare forskning har kunnat definiera vad pedagogiska diskurser är.

Pedagogiska diskurser har definierats av bland andra Bernstein. Enligt Bernstein är pedagogiska diskurser de diskurser som återfinns i pedagogiska sammanhang som till exempel utbildning. De pedagogiska diskurserna styr kommunikationen inom pedagogisk praktik. Bernstein är en forskare som har forskat om relationen mellan språk och utbildning. Bernstein var intresserad av på vilket sätt denna relation mellan språk och utbildning reflekterar och strukturerar orättvisa. Språket som används inom utbildning kan till exempel exkludera en social klass. I sin teori om pedagogiska diskurser har Bernstein studerat hur diskurser fungerar i samhället och på vilket sätt diskurserna som behandlar utbildning bidrar till att upprätthålla social ordning. (Clark, 2005.)

Enligt Bernstein är pedagogisk diskurs något forskaren känner till men själva förmedlandet av diskurser och de strukturer som tillåter det är något som ska undersökas när pedagogiska diskurser undersöks. Pedagogisk diskurs betonar muntligt verksamhet, vare sig det är tal eller nerskrivet som text. Denna muntliga verksamhet styrs av reglerande mönster i språket. (Clark, 2005.)

Jag har använt begreppet pedagogiska diskurser i denna avhandling för att identifiera att jag vill undersöka hur ledartexter kan fungera som pedagogiska texter i den mån att läsaren får ett bredare perspektiv på en nyhet eller ämne som behandlas i ledartexten. Ytterligare en pedagogisk dimension vid analysen av ledartexterna erbjuder tillämpningen av den icke-affirmativa metodiken som presenterades utförligare i avsnitt 3.1 i denna avhandling.

4.4 Material och insamling av material

När metodansatsen är vald och forskningssyftet är klart kan datainsamlingsmetoden väljas. Metodansatsen definierar vilken typ av datamaterial forskaren kan använda. Olsson och Sörensen (2007) utvärderar datainsamlingsmetoderna ur tre olika aspekter. Det första är hurudan bredd insamlingen av data har. De andra aspekterna är om metoden kan användas och förstås av andra, dessutom utvärderas hur metoden bidrar till att bilda förståelse om ämnet. (Fejes & Thornberg, 2020; Olsson & Sörensen, 2007.)

Mängden dokumenterat material som ska samlas in styrs av problemformuleringen samt hur lång tid forskaren har att samla in material och analysera det. Därför är det ändamålsenligt i denna avhandling att avgränsa en tidsperiod för texter som analyseras. Begränsningar enligt vad som stödjer forskarens egna idéer ska inte göras eftersom det kan ge en skev bild av verkligheten. (Patel & Davidson, 2003.)

Publicerade ledartexter är objekt för analysen i den här avhandlingen. För att kunna svara på mina forskningsfrågor har jag valt att samla in ledartexter från två olika finlandssvenska dagstidningar. Ledartexter publiceras dagligen i de tryckta tidningarna och på tidningarnas websidor. En av dagstidningarna vars ledartexter jag kommer att analysera anser jag är en lokaltidning medan den andra ses som en riksomfattande dagstidning. Ledartexterna ska vara skrivna av tidningarnas ledarskribenter. Men det är texterna som är fokus för denna avhandling och inte skribenterna. Inom kvalitativ forskning ska enligt Denscombe (2018) forskaren strategiskt besluta om att fokusera på endast en del av undersökningspopulationen, då sker ett urval. Jag väljer ut ledartexter från perioden 1.6.2021–1.8.2021. Mitt urval av material består av tre ledartexter per dagstidning så att sammanlagt sex ledartexter ingår i mitt material. Jag har tidigare under processens gång haft ett större urval texter att analysera. Jag valde först ut fem ledartexter per tidning som omfattade hela

tidsperioden jag valt. Jag inledde med att välja ut ledartexter som behandlar kommunalvalet som ägde rum 13 juni 2021. Jag valde medvetet ut tre ledartexter som behandlar kommunalvalet eftersom jag vill analysera ledartexter med koppling till denna aktuella händelse inom politiken och vad ledartexter kan bidra kring ett politiskt val. För de återstående sju ledartexterna ville jag ha ledartexter från hela tidsperioden för att inte riskera att dessa ledartexter behandlar alltför liknande fenomen. Jag ville hellre att dessa ledartexter behandlar olika fenomen för att se på ledarskribenternas sätt att behandla flera typer av fenomen. Efter att det slutgiltiga tillvägagångssättet för analysen valts ut och analys av den första ledartexten genomförts, insåg jag att det fanns ett behov av att minska antalet ledartexter för att materialet inte skulle bli för stort. Av de tio ledartexter som tidigare valts ut valde jag ut en ledartexter per tidning som behandlar kommunalvalet. Resten av ledartexterna valdes ut slumpmässigt per tidning utifrån det tidigare urvalet av ledartexter.

Som tidigare nämnts ordnades det under tiden materialet samlades in kommunalval i Finland. Valet hölls den 13 juni 2021. Min tanke vid planeringsskedet var att valet säkerligen kan bidra till många opinionsuttryck, inte minst genom ledartexter. Två av ledartexterna i denna avhandling behandlar aspekter av kommunalvalet medan de fyra resterande ledartexterna inte har någon koppling till kommunalvalet. Att tidpunkten för kommunalval sammanföll med mitt forskningsarbete har gett mig en bra möjlighet att se på ledartexters betydelse för att forma den offentliga debatten samt se hur ledartexterna behandlar olika aspekter av valet. Medierna har en roll som brukar kallas för den tredje statsmakten. Nord och Ots (2019) menar att detta innebär att journalister har som uppdrag att granska makthavarna och beslutsfattarna. Förhållandet mellan massmedierna och politikerna är komplicerat. Politiken skapar förutsättningar för att medierna ska kunna granska dessa makthavare men samtidigt ska det som granskas inte styra över medierna och styra deras narrativ. Det känns relevant att även analysera texter som inte behandlar kommunalvalet eftersom jag även vill undersöka vilken funktion ledartexterna har vid normala omständigheter. (Nord & Ots i Nygren & Wadbring, 2019.)

Jag väljer att inte skriva ut vilka två tidningar jag har valt ut eftersom det inte är relevant för syftet med avhandlingen. Jag väljer även att direkt i insamlingsskedet kategorisera ledarskribenterna med bokstäver och ta bort skribenternas namn. Det här gör jag eftersom vem som skrivit ledartexterna inte är relevant i denna avhandling. Faktorer som könsidentitet och ålder hos ledarskribenterna anser jag att har ingen inverkan på ledartexterna som analyserats. Genom att tilldela

ledarskribenterna varsin bokstav kan jag ändå under forskningsprocessens gång ha överblick över antalet ledarskribenter som skrivit ledartexter under den perioden jag samlat in materialet. Eftersom jag har valt ut tre ledartexter per tidning under en tid av två månader kommer jag inte få en korrekt inblick i hur ofta en ledarskribent skrivit ledartexter under denna tid men jag kan få en riktigande inblick i detta.

När man utför en diskursanalys är datainsamlingen och analysen av materialet ett gemensamt steg i forskningen. Inom flera andra metoder skiljs dessa åt. Materialet som analyseras i diskursanalys är språkliga uttalanden som beskriver en viss verklighet. Verklighetsbeskrivningarna får i diskursen olika sanningsstatus beroende på sammanhanget och det här är även något som diskursanalysen vill undersöka. I vilka situationer har en beskrivning mer sanningsvärde och i vilka situationer har samma beskrivning mindre värde? Det antas att alla uttalanden och beskrivningar gör sanningsanspråk. Men när alla beskrivningar gör sanningsanspråk antar diskursanalys att ingen verklighet är mer äkta än den andra. Därför är till exempel en intervjuutskrift minst lika äkta som den mest formella texten. Eftersom båda utgör varsin verklighetsbeskrivning ses båda texterna som intressanta och relevanta i diskursanalysen. (Bolander & Fejes i Fejes & Thornberg, 2015; Fejes & Thornberg, 2020.)

4.5 Analysprocessen

Det är vanligt inom kvalitativ forskning att analysen fortlöper samtidigt som forskningsprocessen fortfarande pågår. Diskursanalys omfattar mera ett förhållningssätt än en praktisk metod. Det finns därför inte direkta metoder för hur en diskursanalys utförs praktiskt. Laculau och Mouffe, som utformade diskursanalysen, gjorde det utan att ange hur själva analysen ska genomföras. Assarson (2009) konstaterar att den kritiska diskursanalysen är den tradition inom diskursanalys som trots detta kan bidra med mest konkret vägledning för analysen. (Assarson, 2009; Patel & Davidson, 2003.)

Kritisk diskursanalys bidrar med instrument som dels kan användas för analysen av den diskursiva praktiken, det vill säga texten och den sociala praktik som texten är en del av. När sedan relationen mellan den diskursiva och den sociala praktiken studeras kan slutsatser om förändringar och ideologier dras. Inom diskursanalys ställs frågor till det material som analyseras. Frågorna är

ämna för att svara på hur diskurser i det sociala formas och hur olika maktsfärer i samhället kan skapa och förändra individens identitet som en del av det sociala. (Assarson, 2009.)

Ledartexterna som analyseras har jag printat ut för att underlätta analysen. Ledartexterna jag valt ut har jag även arrangerat i ett Worddokument enligt publiceringsdatum och tidning. Jag väljer att inte kategorisera mitt material i Exceltabeller, som i den preliminära studien jag beskriver i inledningen, istället tillämpar jag ett mer fritt analysätt i Word som jag presenterar i resultatredovisningen. Som tidigare nämnts tillämpar jag inte samma tillvägagångssätt som i min preliminära studie i den slutgiltiga analysen. Men utgående från de perspektiv som framstod under den preliminära orienteringen kan jag anta att ämnen som kan förekomma i mitt verkliga material kan vara till exempel framtid, hälsa, sociologi, pedagogik och politik.

Analysen har delats upp i fas ett och fas två. Inom de två faserna finns steg som även presenteras i följande stycken. För att belysa relationen mellan diskurserna och sociala praktiker samt språkets roll i detta är det min ambition att ytterligare lyfta fram vad den icke-affirmativa pedagogiken bidrar med för att kunna identifiera hurdan uppfordran till självverksamhet en ledartext kan innehålla.

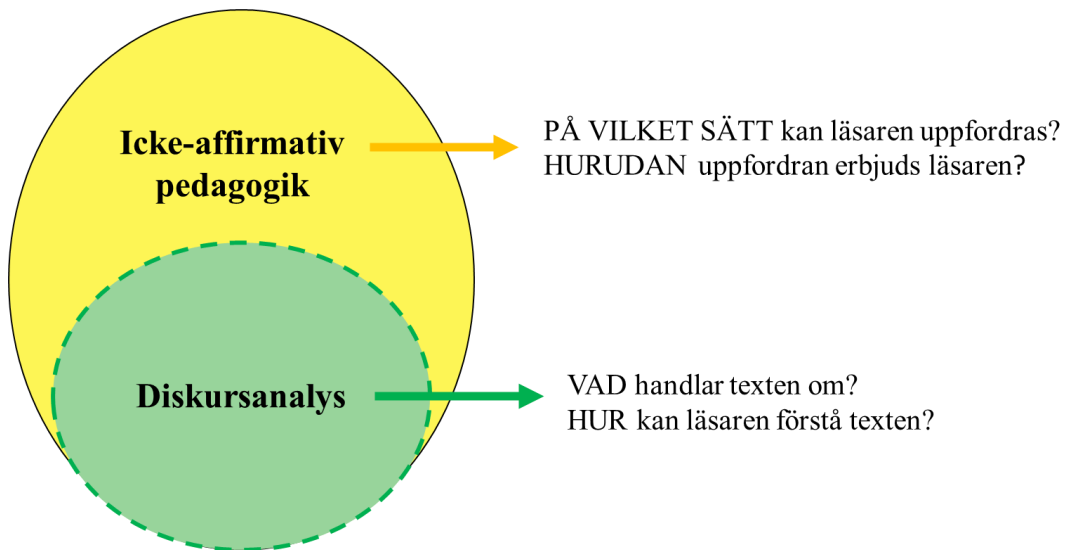
Den första analysfasen baserar sig delvis på min preliminära orientering. Ledartexterna presenteras enligt datum samt enligt vilken tidning och skribent som publicerat texten. Sedan presenteras ledartextens rubrik och ingress. Dessa inkluderas för att det ska vara lättare att förstå vad ledartexten handlar om. I steg ett belyser jag det ämne texten handlar om och sedan skriver jag en reflektion av innehållet. Det andra steget har jag delat upp i diskurs och uppfordran. Jag försöker enligt diskursanalysens praktik hitta diskurser i ledartexterna och enligt den icke-affirmativa teorin om uppfordran se om texterna innehåller uppfordran. Denna fas ser jag mer som en kartläggning. Första fasen presenteras inte ytterligare i denna avhandling men har varit en del i analysprocessen och fas två av analysen bygger på de resultat som fas ett bidrar med.

Fas två av analysen är en fördjupad analys som resulterar i det slutgiltiga resultatet. I den andra fasen av analysen fokuserar jag på att svara på mina forskningsfrågor. Resultaten redovisas i följande kapitel enligt forskningsfrågorna.

Genom den första forskningsfrågan vill jag kartlägga vad ledartexterna behandlar för fenomen. Jag beskriver vad ledartexten handlar om och hur fenomenet kan förstås av läsaren. Denna kartläggning är en förutsättning för att jag sedan ska kunna analysera hurdan uppfordran som erbjuds av

ledarskribenten kring fenomenet. Jag tillämpar diskursanalys för att lyfta fram de diskurser ledarskribenterna för. Med den andra forskningsfrågan vill jag svara på frågan “på vilket sätt?” kan ledarskribenten uppfordra läsaren. Hurudan är uppfordran är en fråga jag ställer mig för att undersöka om uppfordran som finns i ledartexten är affirmativ eller icke-affirmativ.

Tillvägagångssättet i fas två illustreras i följande figur:

Figur 1. Analysstrukturen för ledartexter

4.6 Kvalitet och validitet

Olsson och Sörensen (2007) beskriver kvalitet i resultatet av kvalitativa studier som en rik innebörd, struktur och tillskott av teori. En kvalitativ avhandling har en tydlig struktur som är lätt överskådlig. Under tolkningen av resultatet ska det väsentliga plockas ur rådatat på ett korrekt sätt. Olsson och Sörensen (2007) påpekar också att forskaren ska väl kunna relatera sin studie till tidigare teori och kunskap inom området som undersökts. (Olsson & Sörensen, 2007.)

Kvalitet i diskursanalys innebär att forskaren har självinsikt i sin egen analys eftersom den också är en diskurs av verkligheten. Som andra metoder styrs diskursanalysen av regler som visar vad som accepteras som en trovärdig analys. Den som läser analysen ska kunna följa de olika riktningarna i analysen. Läsaren ska också kunna läsa analysen och bedöma om den är genomförd på ett rimligt sätt. Forskarens roll i diskursanalys är att vara en del av diskursen. Forskaren är ett

av subjekten i diskursen och kan alltså inte iakttä och analysera diskursen på avstånd. Den forskning som genomförs bidrar till att forma diskursen samtidigt som den är en produkt av diskurs. Det här gör i sin tur att man inte kan avgöra hur forskaren påverkar det som forskas. (Bolander & Fejes, 2015; Patel & Davidson, 2011.)

I kvalitativa studier innefattar validitet ambitionen att upptäcka fenomen, att tolka och förstå innebörden av företeelser samt att kunna beskriva uppfattningar som finns eller en kultur. Validiteten ska genomsyra hela forskningsprocessen. Detta kan göras genom att forskaren tillämpar sin förståelse av ämnet genom hela processen. Det är ett kvalitetskriterium inom alla forskningstraditioner att tolkningen är förankrad i ett empiriskt underlag. I datainsamlingen syns validiteten i hur forskaren lyckats samla in material som kan leda till en trovärdig tolkning och således trovärdigt resultat. Forskarens förmåga att ta fasta på det som är motstridigt och mångtydligt är även en faktor som kopplas till validiteten. De formulerade tolkningarna och förmågan att argumentera för tolkningar av resultatet visar om studien faktiskt tillför ny kunskap om det som studeras. Forskaren ska även kunna genom sin skriftliga förmåga kommunicera sin tolkning så att betydelsen av tolkningen framträder. Validitet innebär enligt Olsson och Sörensen (2007) att det finns en överensstämmelse mellan verklighet och tolkning. (Olsson & Sörensen, 2007; Patel & Davidson, 2003.)

Reliabilitet ska i kvalitativ forskning ses i förhållande till den unika situationen som råder under studiens gång. Enligt Patel och Davidson är (2003) validitet och reliabilitet sammanflätade begrepp i kvalitativ forskning som sällan skiljs åt. I stället talar forskare inom kvalitativ forskning endast om validitet. De konstaterar vidare att det inom kvalitativ forskning inte går att precisera regler och procedurer för att säkerställa validiteten i forskningen. Alla kvalitativa forskningsprocesser är unika och goda analyser kännetecknas av god inre logik som omfattar olika delar som relateras till en meningsfull helhet. (Patel & Davidson, 2003.)

4.7 Etiska överväganden

Inför varje forskning ska de etiska aspekterna av arbetet tas i beaktande. Forskaren är skyldig att handla på ett etiskt sätt inte minst gentemot forskningsobjektet. Det etiska förhållningssättet till

forskningen bottenar i att forskaren vill bidra med att göra något väl. (Assarson, 2009; Olsson & Sörensen, 2007.)

Det är forskaren som formulerar fram den diskursiva makt som forskningen bildar. Det är forskarens berättelse och som tidigare nämnts är forskaren alltid en del av forskningen i diskursanalys. Den diskursiva makten i sig är osynlig men individer svarar på denna genom att följa de gränser som denna makt har skapat. Det är forskarens uppgift att synliggöra denna makt genom forskningen. Samtidigt ingår forskaren själv i en diskursordning av makt och påverkar således analysobjektet samt relationen och maktpositionen som finns mellan forskaren och det som undersöks. Som forskare är det omöjligt att ignorera de diskursiva maktordningar som finns. Forskaren är heller inte fri från att påverkas av samhälleliga krav och förväntningar. (Assarson, 2009.)

Ledartexterna som analyserats är publicerade i dagstidningar i Finland och de är tillgängliga för allmänheten. Det är värt att i detta skede notera att ledartexterna är offentliga texter och vem som helst har tillgång till dem. När analysresultatet presenteras i följande kapitel har jag anonymiserat tidningarna och skribenterna. Lokaltidningen som tre ledartexter valts ut från benämns som "tidning 1" och den riksomfattande tidningen som de resterande tre ledartexterna blivit valda från benämns som "tidning 2". Ledarskribenterna har blivit kodade enligt tidning samt med en bokstav för varsin ledarskribent. Jag anser att det kan vara relevant för resultatet att veta om ledartexterna skrivits av samma eller olika ledarskribenter och om ledartexterna innehåller liknande språk och element fast de är skrivna av olika ledarskribenter.

5 Resultat

I det följande presenterar jag min analys av sex ledartexter enligt strukturen i figur 1. Jag utgår i redovisningen från de två forskningsfrågor jag har formulerat.

5.1 Resultatredovisning

Ledartext 10.6.2021: Tidning 1 skribent 1-A

Rubrik: ”Partiledarna har lärt sig snacka.”

Ingress: “Retoriken har börjat blomstra i finländsk politik. Tiden då en politiker mumlade i skägget för att försöka framstå som trovärdig är förbi.”

Forskningsfråga 1: Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021–1.8.2021?

Vad handlar ledartexten om? Hur kan läsaren förstå fenomenet?

Ledartexten handlar om retorik i finländsk politik. Ledarskribenten beskriver att retoriken i den finländska politiken har blivit bättre samtidigt som politiken har blivit mer polariserad.

Ledarskribenten diskuterar vikten av god retorik i politisk debatt och jämför den politiska retoriken i Sverige och Finland. Begreppet retorik definieras i texten och ledarskribenten ser på retorikens historia och framtid.

Ledarskribenten berömmar dagens ledande politikernas retoriska förmåga och säger sig njuta av det nuvarande politiska klimatet. Enligt hen var partiledarna tidigare dåliga på retorik men nu är de bättre.

”Det var en fröjd att se partiledardebatten i MTV3 på tisdagskvällen.”

I rubriken kan läsaren förstå att partiledarna har lärt sig “snacka”. När läsaren läser texten kan hen förstå att det handlar om att partiledarna har blivit bättre på att på ett retoriskt sätt förmedla sina synpunkter. Vid vidare läsning kan läsaren förstå att i jämförelse med retoriken i Sveriges politik

har Finland varit efter. Ledarskribenten använder ord som trist och obegriplig för att beskriva hur retoriken i Finland har varit.

Ledarskribenten beskriver alla partiledare i skrivandets stund som "oerhört skickliga talare". Hen gör skillnad på politikernas politik och deras retorik.

"Deras politik kan vara hur världsfrånvänd som helst – men snacka kan de."

Ledarskribenten utvidgar problematiken och konstaterar att avsaknaden av retorik inte enbart gäller inom den finländska politiken utan även inom näringslivet. Läsaren kan således förstå att retorik är inte enbart en viktig del av politiken.

Ledarskribenten försöker även problematisera retoriken och varför politiker har blivit bättre på det. Hen menar att vårt alltmer polariserade politiska klimat har gett rum för mera retorik.

"Men i en polariserad värld är det enklare för Jussi Halla-Aho och Li Andersson att komma med tvärsäkra och klara ställningsantaganden. För den politiska mitten som traditionellt varit ryggraden i det politiska systemet har det blivit svårare att få sin röst hörd. Det inte odelat positivt."

Forskningsfråga 2: På vilket sätt kan läsaren uppfodras?

Hurudan uppfordran erbjuds läsaren?

Läsaren kan uppfodras till att inse betydelsen av både dålig och god retorik. Ledarskribenten erbjuder tidningens syn på vad retorik är och hur den framkommer idag i finländsk politik.

Ledarskribenten avslutar texten med att uppfodra läsarna att själva avgöra vad deras åsikt om retorik är baserat på den information ledarskribenten har fört fram. Ledarskribenten uppmanar till reflektion och erkänner därmed att läsaren har ett eget sätt att förstå och låter läsaren själv skapa denna förståelse.

"Politiken kanske inte är så stabil, men underhållande har den åtminstone blivit. Om det är bra eller dåligt för finländarna kan var och en fundera på."

Läsaren ges, enligt icke-affirmativ praktik, utrymme att bilda sin egen förståelse och åsikt om fenomenet. Läsaren kan baserat på det som står i ledartexten anta att retoriken i finländsk politik är något som utvecklats. Genom detta kan mottagaren även förstå att politikerna har sina brister

fast de är på höga positioner. Även de måste fortsätta att utveckla sitt kunnande genom hela sin karriär.

Genom de olika perspektiv på fenomenet, till exempel den jämförelse med Sverige som ledarskribenten gör, erbjuds läsaren att skapa en bredare bild av vad retorik är och i synnerhet vad den är i kontexten finländsk politik. Detta följer samma princip som inom icke-affirmativ pedagogik enligt Elo (2021). Ledarskribenten försöker här styra den självverksamma läsaren till att reflektera över retoriken i finländsk politik. Däremot kan ledarskribenten inte påverka om läsaren faktiskt lär sig något. Uppfordran som denna resulterar inte automatiskt i att läsaren lär sig något. Genom att endast undersöka ledartexten kan man inte veta om ledarskribenten får någon respons och erkännandet från läsaren blir inte bekräftad genom denna analys. För att läsaren ska lära sig något krävs en pedagogisk relation där bägge parter erkänner varandra. Huruvida läsaren erkänner ledarskribentens pedagogiska ambition är något som inte kan antas. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Ledartext 1.7.2021: Tidning 1 skribent 1-B

Rubrik: ”Pandemin möblerar om på arbetsmarknaden“

Ingress: ”Österbottniska företag borde bli bättre på att fånga upp internationell kompetens. Dagens unga har hela världen som arbetsmarknad.”

Forskningsfråga 1: Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021–1.8.2021?

Vad handlar ledartexten om? Hur kan läsaren förstå fenomenet?

Ledartexten handlar om att arbetstagare har svårt att hitta kompetent arbetskraft. Ledarskribenten tar detta globala fenomen och relaterar det till situationen i Österbotten och vilka åtgärder som kunde tillämpas för att hålla kvar kompetenta arbetstagare i Österbotten. Ledarskribenten utgår från hur coronapandemin har påverkat arbetsmarknaden men utvidgar problematiken till ett större problem oberoende av coronapandemin.

Ledarskribenten behandlar ämnet ur flera olika synvinklar. Hen jämför situationen i USA med situationen i Finland. Skribenten refererar till två debattartiklar om arbetskraftsbristen publicerade i samma tidning samt till en artikel en annan större dagstidning.

Läsaren kan förstå att ämnet är aktuellt eftersom skribenten nämner nyhetsartiklar och debattartiklar som behandlar samma fenomen. Skribenten talar om coronapandemins påverkan på arbetsmarknaden som något negativt. Det centrala problemet på arbetsmarknaden är att företag har svårt att hitta kompetenta arbetstagare.

”Vi har redan en brist på kompetent arbetskraft, men bristen kommer förmodligen inom kort bara att förvärras”

Samtidigt som ledarskribenten talar om coronapandemin som en orsak till brist på arbetskraft, skriver hen också att detta varit ett problem långt innan pandemin. Skribenten nämner lösningar på problemet. Till exempel skulle en lösning vara att anställa utländska studerande och arbetare i Finland eller personer som följt med till Finland när någon i familjen har fått jobb i Finland.

”En del österbottniska företag rekryterar redan arbetskraft inom de internationella utbildningarna, men betydligt fler kunde göra det.”

Utgående från ledartexten kan läsaren förstå att det krävs något extra från företagen för att de ska få sina arbetsplatser fyllda med kompetenta arbetstagare. Ledarskribenten beskriver att det behövs en attitydförändring hos företagen.

”Den tiden är förbi då ett företag kunde fylla sitt rekryteringsbehov genom annonser i lokala tidningar.”

Läsaren blir själv medvetande om sina egna möjligheter att påverka denna situation både som arbetstagare och arbetsgivare.

”Det handlar om att – till varje pris – attrahera och hålla kvar internationell kompetens. Dagens unga har hela världen som arbetsmarknad”

Forskningsfråga 2: På vilket sätt kan läsaren uppfordras?

Hurudan uppfordran erbjuds läsaren?

Ledarskribenten nämner de existerande attityder som finns och ifrågasätter dessa genom att konstatera att de är problematiska och att dessa attityder hindrar att problemet löses. Skribenten erbjuder läsaren en möjlighet att själv reflektera över sin egen förståelse av problemet. Detta kan jämföras med pedagogens och den lärande individens roller i icke-affirmativ pedagogik. Men de åsikter som ledarskribenten för fram och lösning på problemet som framförs kan tolkas som ett affirmativt sätt att tilltala läsaren. (Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Läsaren kan genom ledartexten förstå att det finns ett problem och en möjlig lösning på problemet i texten. Läsaren kan bli medveten om sin egen roll i problematiken. Ledarskribenten uppmanar genom ledartexten företag till att anställa utländsk arbetskraft. Den enskilda individen blir medveten om sina egna möjligheter att påverka detta genom att bli medveten om att det finns en brist på kompetent arbetskraft i Finland.

Läsaren kan reflektera över sin egen syn på arbetsmarknaden och erbjuds genom ledartexten en inblick i hur arbetsmarknaden ser ut enligt vad ledarskribenten erbjuder för information. Om läsaren tar åt sig detta och väljer att till exempel söka jobb inom en bransch med brist på arbetskraft är upp till läsaren.

Ledartexten avslutas med en direkt uppmaning till handelskammaren. De debattartiklar som nämnts i ledartexten är skrivna av två personer verksamma vid varsin handelskammare. Ledarskribenten erbjuder uppfordran men det går inte anta att någon tar sig an den.

”Kör hårt, handelskammaren! Stifta upp ”Vi anställer”-lappar på anslagstavlor i varje högskola och yrkeshögskola!”

Denna uppfordran har en mer affirmativ kvalitet eftersom den säger hur något ska göras. Genom att understryka dessa uppmaningar och förändringsförslag kan man ändå anta att ledarskribenten ser läsaren som bildbar och erkänner att läsaren genom sin självverksamhet har möjlighet att skapa förändring. (Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Ledartext 30.7.2021: Tidning 1 skribent 1-C

Rubrik: ”Även den allra bästa kan känna att det inte går “

Ingress: ”Vikten av att sätta den mentala hälsan främst är ett starkt budskap från en atlet på elitnivå. Men man behöver inte vara det för att relatera.”

Forskningsfråga 1: Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021–1.8.2021?

Vad handlar ledartexten om? Hur kan läsaren förstå fenomenet?

Ledarskribenten skriver om prestationskrav och psykisk hälsa utgående från en aktuell händelse i samband med de olympiska spelen som ägde rum när ledartexten publicerades. Händelsen handlar om den amerikanska gymnasten Simone Biles som valde att avbryta sitt deltagande i de olympiska spelen på grunda av mental ohälsa.

Ledarskribenten återberättar den specifika händelsen och kommenterar den. Hen lyfter fram en gymnasts tidigare framgångar och läsaren kan förstå att huvudpersonen i texten är en person med mycket press på sig.

Ledarskribenten inkluderar synpunkter från tidigare gymnaster som uttryckt sig på bland annat sociala medier på situationen som utgångspunkt för åsikterna som förs fram i texten. Läsaren får veta vilka konsekvenser som var möjliga om gymnasten hade fortsatt med tävlingarna trots att hjärnan säger emot.

”En mental blockering kan leda till att en gymnast inte klarar av ett moment som hen gjort många gånger tidigare. Brutna nackar, förlamningar och andra skador vittnar om det.”

Ledarskribenten beskriver gymnastens val att avbryta tävlingarna som ett modigt val som kräver självkännedom. Hen kallar gymnastens ställningstagande som ett starkt budskap eftersom mental ohälsa bland gymnaster har tidigare inte setts som en godtagbar orsak att avbryta en tävling.

”Det är inget svaghetstecken att avbryta när man känner att det inte går”

Läsaren kan genom texten förstå att det inte är fel att ta hand om sin mentala hälsa och konstaterar att om man inte gör det kan det leda till negativa följder.

Forskningsfråga 2: På vilket sätt kan läsaren uppfordras?

Hurudan uppfordran erbjuds läsaren?

Ledarskribenten uppmanar läsarna till att ta en paus när kraven blir för många, stanna upp och känna efter. Ledarskribenten kallar dessa budskap för truismer som behöver upprepas kontinuerligt. Ledarskribenten erkänner således att läsaren förmodligen har hört dessa truismer tidigare. Men trots detta vill ledarskribenten genom gymnastens exempel uppmana läsaren till att tänka på sin mentala hälsa. Individuer som känner av inre och yttre press kan förmodligen känna igen sig i gymnastens situation. Skribenten erbjuder här en accepterande syn på mental ohälsa och uppmanar andra att känna efter.

”Alla är annat än sina prestationer, och ensam är inte stark”

Detta tydliga budskap ledarskribenten för fram kan tolkas som affirmativt eftersom ledarskribenten försöker få läsaren att tänka på mental hälsa enligt ett visst sätt. Hen vill uppenbarligen att läsaren genom exemplet ska förstå fenomenet på samma sätt.

Ledarskribenten anser att det inte finns något fel i att konstatera att man ibland inte orkar mentalt. Detta är något som ledarskribenten försöker få fram genom att använda gymnasten som ett exempel. Gymnasten framställs som väldigt framgångsrik inom sin idrottsgren men det läsaren kan förstå genom att läsa ledartexten är att även om man är lika framgångsrik som gymnasten kan psyket ibland säga ifrån. Läsaren kan utgående från detta uppmanas till att tänka på sin egen mentala hälsa.

”Man behöver inte vara idrottare för att relatera till hennes ord.”

Samtidigt som budskapet kan anses vara affirmativt är budskapet något som inte är självklart för alla. Ledarskribenten problematiserar att mental hälsa ofta glöms bort vilket kan tolkas som icke-affirmativt eftersom läsaren bjuds in till att reflektera över de normer som finns kring fenomenet.

Självverksamheten som läsaren uppmanas till i denna text är att reflektera kring mental hälsa. Idéen om uppfordran bygger på att pedagogen endast kan leda självverksamheten men själva bildningsprocessen ligger i den lärande individens händer. Bildningsprocessen inkluderar att läsaren läser ledartexten, reflekterar kring innehållet och vad det betyder för läsaren själv. Resultatet av läsarens reflektion kan vara att läsaren utvecklar sitt sätt att se på mental hälsa. Detta sker på läsarens villkor om hen accepterar de uppmaningar som ledarskribenten uttrycker i texten. Ledarskribenten vet inte om läsaren accepterar och tillämpar uppmaningarna. Detta är också en del av den icke-affirmativa pedagogiken, att erkänna den andra som fri. Ledarstextens format är sådant

att läsaren kan ta till sig de budskap som hen vill men det är inget ledarskribenten kan påverka. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Ledartext 15.6.2021: Tidning 2 skribent 2-A

Rubrik: "För många väljer att inte rösta"

Ingress: "En lat söndag resulterade i rekordlåg valdeltagande. Siffrorna börjar ligga farligt lågt med tanke på kommunalvalets legitimitet. Det krävs noggranna utredningar om orsakerna och åtgärder för att få väljarna aktiverade"

Forskningsfråga 1: Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021 – 1.8.2021?

Vad handlar ledartexten om? Hur kan läsaren förstå fenomenet?

I denna ledartext behandlas det låga valdeltagandet i kommunalvalet 2021. Ledarskribenten lyfter fram det låga valdeltagandet som ett problem. Redan i rubriken får läsaren veta att ledarskribenten anser att för många avstått från att rösta. Ledarskribenten för fram orsaker till att valdeltagandet blev lågt och möjliga följder av detta. Hen konstaterar att när valdeltagandet sjunker leder det till följder som är dåliga för demokratin. Hen jämför valdeltagandet i olika landskap och mellan andra nordiska länder och Finland.

Ledarskribenten använder ordet "farligt" för att beskriva det låga valdeltagandet. Hen syftar här på att legitimiteten, det vill säga valresultatets trovärdighet, som blir låg när endast vissa delar av befolkningen röstar. Hen beskriver vilka möjliga följder som det innebär när endast en del av befolkningen röstar.

"Det hotar leda till en snedvriden representation, ökad polarisering och alienation"

Läsaren erbjuds förklaringar till varför valdeltagandet har sjunkit och vilka följderna kan bli. Ledarskribenten talar om det låga valdeltagandet som något negativt och skriver bland annat att valets "största förlorare" var demokratin.

"Kommunalvalets största förlorare var varken Centern, De Gröna eller SDP – det var demokratin"

En läsare som värdesätter demokratin i Finland kan genom att läsa texten förstå att demokratin inte gynnades av detta val. Genom att läsa texten kan läsaren bli upplyst om sambandet mellan val och demokrati.

Forskningsfråga 2: På vilket sätt kan läsaren uppfordras?

Hurudan uppfordran erbjuds läsaren?

I denna ledartext inbjuds läsaren till att reflektera över det låga valdeltagandet i kommunalvalet. Ledarskribenten försöker, liksom pedagogen som praktiserar icke-affirmativa pedagogik, påverka den lärande individens förståelse. Den lärande individen är i detta fall tidningsläsaren som läser ledartexten. Hen utmanas i sitt sätt att tänka om ämnet i ledartexten. Läsaren bjuds in till att reflektera över sitt eget röstande i val och hens möjlighet att påverka i en demokrati. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

I slutet av texten erbjuder ledarskribenten ett förslag för att lösa problemet med det låga valdeltagandet.

”Ansträngningarna för att öka valdeltagandet måste främst riktas till de yngre och lägre utbildade folkgrupperna – där problemet är störst”

Detta kan ses som en affirmativ uppmaning från ledarskribenten som utgående från problematiken vill bidra med en lösning. Att erbjuda en färdig lösning på en problematik är ett affirmativt sätt att tilltala läsaren. Uppfordran kan tolkas som att Ledarskribenten önskar kunna påverka läsarens valdeltagande och uppmana läsaren att rösta och speciellt om läsaren hör målgruppen som ledarskribenten nämner. Om ledarskribentens föreslagna lösning tillämpas är något som lämnas öppet och ledarskribenten har ingen möjlighet att påverka vad läsaren gör med denna uppfordran eller vilka reaktioner och eventuella handlingar uppfordran kan leda till.

Ledarskribenten kan liksom pedagogen endast föra fram information om ett ämne för att vidga mottagarens syn på ett ämne. Det är sedan upp till mottagaren att genom sin självverksamhet och sitt engagemang utvidga sin förståelse enligt det skribenten framfört. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Rubrik: ”Sportswashing luktar tårgas”

Ingress: ”Idrottsfest – javisst, men EM handlar primärt om pengar och makt, sekundärt om fotboll. Diktatorers försök att tvätt sin skamfilade rykten genom sponsorskap krockar allt oftare med medvetna konsumenter – men bara Ronaldo kan sätta stopp för denna sorgliga cirkus.”

Forskningsfråga 1: Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021 – 1.8.2021?

Vad handlar ledartexten om?

Ledartexten handlar om etiska aspekter av fotbollsmästerskap. När ledartexten skrevs pågick fotbolls EM. ”Sportswashing” lyfts fram som det centrala etiska problemet. ”Sportswashing” är länders och varumärkens försök att skapa ett positivt rykte om sig själva genom att utnyttja fotbollsfansen och deras kultur. Ledarskribenten konstaterar att detta varit ett problem sedan länge och beskriver också hur situationen kan komma att se ut i framtiden.

Ledarskribenten beskriver att det finns stora etiska frågor som var och en kan ta ställning till gällande fotbollsmästerskap. Hen menar att dessa stora etiska frågor ignoreras i stor utsträckning. Ledarskribenten använder ordet ”drabbad” för att beskriva fotbollens situation när det kommer till ”sportswashing” som även förekommer inom andra sporter och mästerskap som de olympiska spelen.

”Särskilt drabbad är fotbollen, som används för att skyla över brott mot mänskliga rättigheter och tvätta bort hinkvis med blod.”

Ledarskribenten försöker ge en förklaring till hur situationen utvecklats till hur den är idag. Eventuella följder av ”sportswashing” fenomenet beskrivs också för läsaren. Ledarskribenten vill varna läsarna och speciellt fotbollsfansen för att inte acceptera den goda bilden sponsorererna vill skapa genom att vara förknippade med fotbollsmästerskap.

”Helst av allt ska konsumenterna ta förtryck och exploatering för givet, så att ingen längre tänker på allt det smutsiga bagage som sponsorn eller värdlandet vill dölja. Gradvis blir dess förtryckarstater attraktiva för turister och investerare.”

Forskningsfråga 2: På vilket sätt kan läsaren uppfordras?

Hurudan uppfordran erbjuds läsaren?

Inom den icke-affirmativa pedagogiken sätts fokus på att ifrågasätta existerande normer och kunskap (Uljens & Ylimäki, 2017). Detta gör ledarskribenten genom att berätta om fenomenet och sedan ifrågasätta det. För fotbollsfans är nog fotbollsmästerskap som EM en höjdpunkt på året och ledarskribenten försöker skapa håll i den positiva bilden av fotbollsmästerskap genom sin text. Texten är främst riktad till fotbollsfansen som baserat på denna text kan reflektera över det som sker utanför fotbollsplanen i mästerskapet. Ledarskribenten för fram en negativ bild av fotbollsmästerskap och försöker således väcka tankar hos läsaren. Denna negativa bild som ledarskribenten skapar kan i sig tolkas som normativ eftersom ledarskribenten beskriver en klar ståndpunkt som läsaren kan ta till sig.

Vidare ställer ledarskribenten frågor i texten för att försöka medla i framtiden och möjliga utfall. Ledartexten avslutas med följande fråga:

”Bryr sig fansen mer om bröd och skådespel än om stöveltramp med kusliga historiska ekon? Är allting bortglömt då visslan blåser?”

Här ges läsaren en möjlighet att själv reflektera och svara på frågan. Detta sätt att avsluta texten sammanfaller med den icke-affirmativa pedagogiken trots att ledarskribenten försökt påverka läsaren med en färdig ståndpunkt tidigare i texten. Fotbollsfansen som tidigare endast haft en positiv bild av fotbollsmästerskap blir provocerade till att möjligen utveckla sin förståelse och ändra sin åsikt. Ledarskribenten visar med sin fråga att hen vill uppfordra läsaren. Reflektivt tänkande hos den lärande individen, här läsaren, är ett mål inom icke-affirmativa pedagogiken (Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021). Skribenten kan inte anta att läsaren tolkar uppfordran på det sätt ledarskribenten hoppas på genom sina argument i texten. Ledarskribenten, liksom pedagogen som tillämpar icke-affirmativ pedagogik, leder läsaren till tankar om ett ämne och erbjuder perspektiv på ett fenomen. Men i denna ledartext är sättet läsaren ska reflektera till stor del influerat av ledarskribentens affirmativa tilltal. (Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Ledartext 20.7.2021: Tidning 2 skribent 2-C

Rubrik: ”Mera tåg är klimatsmart - vem i Finland ska få till det?”

Ingress: ”Mera tåg och spårtrafik är ett viktigt grepp för att få ner trafikens och resandets tryck på miljö och klimat. Men hur ska det ske i Finland? VR-monopolet är passivt och snart inte ens tillåtet.”

Forskningsfråga 1: Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021 – 1.8.2021?

Vad handlar ledartexten om?

Tågtrafiken i Finland behandlas i ledartexten. Det finns enligt ledarskribenten orsaker att diskutera tågtrafikens framtid i Finland. Både med tanke på att tåg blivit ett mera attraktivt färdmedel när fler människor vill värna om miljön samt med tanke på att det finns konkreta problem med VR:s monopol i Finland. Ledarskribenten jämför den finländska tågtrafiken med tågtrafiken i Sverige och hur den är uppbyggd.

Det finns många frågetecken kring tågtrafiken i framtiden och detta lyfter skribenten fram genom att ställa frågor.

”Vem ska bygga koncepten och driva tågen?”

Läsaren kan förstå att det finns oenigheter om hur tågtrafiken i Finland ska skötas i framtiden. Den främsta konflikten som lyfts fram är mellan statsägda VR och ”tågaktivister” som lobbar för tågtrafik som bättre svarar för hela befolkningens behov.

”Nu krigar tågaktivister och VR allt mera högljutt.”

Ledarskribenten försöker svara på frågorna i texten och läsaren kan förstå att det finns olika framtidsvisioner för framtidens tågtrafik. I texten beskrivs flera möjliga framtidsvisioner och ledarskribenten spekulerar endast kring dessa baserat på vad aktörer inom tågtrafiken och högre bestämmande organ har för tankar om tågtrafiken. Ledarskribenten förbered läsaren på att fenomenet kommer att vara aktuellt inom politiken.

”Här väntar en politisk diskussion om hur det här ska gå till.”

Ledarskribenten beskriver situationen i Sverige och hur de just nu utvecklar sin tågtrafik. Läsaren kan därmed förstå att detta är en aktuell fråga även i andra länder.

Forskningsfråga 2: På vilket sätt kan läsaren uppfordras?

Hurudan uppfordran erbjuds läsaren?

Texten öppnar upp en diskussion om tågtrafiken i Finland. Ledarskribenten erbjuder genom sin text olika perspektiv på frågor om tågtrafikens framtid i Finland. Ledarskribenten ger inga definitiva svar för vad som kommer ske, för det finns inga. Att debatten ännu lever bidrar till det icke-affirmativa tilltalet i texten. Läsaren kan förstå att förändringen är aktuell och hen kan baserat på de tankar som förts fram i texten själv fundera över sin egen åsikt och förbereda sig på offentliga debatter om ämnet. Enligt den icke-affirmativa pedagogiken och uppfordran kan läsarens tankar om ämnet möjligtvis utvecklas. Ledarskribentens uppmaningar till läsaren utgår från ledarskribentens sätt att se på fenomenet och kan på så sätt ses som affirmativa. Men det att ledarskribenten uppmanar läsaren att skapa sin egen åsikt om fenomenet är icke-affirmativt.

Ledartexten avslutas med frågor som den som vill delta i debatten kan reflektera över. Läsaren får en uppfordran och chansen att skapa nya insikter genom att läsa ledartexten. Genom de argument som ledarskribenten framfört kan läsaren ta ställning till hur tågtrafiken är uppbyggd i Finland. Läsaren uppfordras således att ta ställning till och formulera en egen syn på tågtrafiken. (Uljen & Smeds-Nylund, 2021.)

6 Resultatdiskussion

I detta kapitel följer en diskussion av resultaten som framkommer i avhandlingen. Syftet med denna avhandling är att undersöka ledartexter i finlandssvenska dagstidningar som en form av pedagogisk uppfordran. I detta kapitel kommer jag svara på syftet och de två forskningsfrågor jag ställt.

Jag kommer även att diskutera min metod samt vad som är avhandlingens svagheter, begränsningar och relevans. Även förslag till fortsatt forskning presenteras i detta kapitel.

6.1 Forskningsfråga 1

Den första forskningsfrågan lyder: Vilka fenomen uppmärksammas i ledartexter i två finlandssvenska dagstidningar under tiden 1.6.2021–1.8.2021?

Ledartexterna i den första tidningen behandlar följande fenomen:

Den första ledartexten, publicerad 10.6, behandlar retorik i finländsk politik. Något som var aktuellt när ledartexten skrevs eftersom kommunalvalet ägde rum samma vecka.

Den andra ledartexten som publicerades 1.7 skriver ledarskribenten om bristen på kompetenta arbetstagare. Ledarskribenten konstaterar att läget har försämrats de senaste åren och att åtgärder behövs.

I den tredje ledartexten som publicerades 30.7 skriver ledarskribenten om mental hälsa. Genom det exempel ledarskribenten använder vill hen skapa utvidgade diskurser kring fenomenet och att läsaren ska relatera informationen i texten till sig själv.

Den andra tidningens ledartexter behandlade följande fenomen:

Den första artikeln som analyserats från den andra tidningen publicerades 15.6 och handlar om valdeltagandet i kommunalvalet som ägde rum ett par dagar tidigare. Fenomenet som ledarskribenten valt att lyfta fram är att valdeltagandet var lågt och att det är negativt.

Ledartexten 28.6 handlar om fotbollsmästerskap och de etiska problem som finns kring stora idrottsmästerskap som utnyttjas för att skapa en positiv bild av stora företag och länder.

Den sista ledartexten publicerades 20.7 och behandlar tågtrafikens framtid i Finland och den oenighet som finns kring hur tågtrafiken ska skötas i framtiden.

Ledartexterna som analyserats behandlar flera olika fenomen med anknytning till något aktuellt. Jag kan alltså konstatera att innehållet i ledartexterna till stor del styrs av vad som är aktuellt. Ledartexterna som analyserats knyter an till aktuella tillställningar som fotbolls EM och sommar OS. Ämnesmässigt behandlar ledartexterna bland annat politik, sociologi, hälsa och även pedagogik. Efter att jag utfört min preliminära studie, som redovisas i inledningen, antog jag att bland annat dessa ämnen kunde framkomma i ledartexterna.

6.2 Forskningsfråga 2

Den andra forskningsfrågan lyder: På vilket sätt kan läsaren uppfordras?

Jag har här tillämpat den icke-affirmativa pedagogiken vars uppgift bland annat är att ifrågasätta existerande normer och kunskap. Uppfordran är en central idé inom icke-affirmativ pedagogik. Pedagogen som tillämpar icke-affirmativ pedagogik ska enligt Uljens i Uljens och Smeds-Nylund (2021) uppfordra till självverksamhet hos andra. Individerna som uppfordras ses som bildbar och har egen kapacitet att lära sig. För läsaren betyder uppfordran att hen har möjligheten att ta åt sig av de uppmaningar, provokationer och frågor som ledarskribenten för fram. Denna möjlighet kan i sin tur leda till att läsaren genom sin självverksamhet kan utveckla sitt tänkande kring det fenomen som ledarskribenten behandlat i ledartexten. I ledartexterna kan jag tolka in ledarskribentens ambition att uppmärksamma även pedagogiska aspekter. Genom den teori som icke-affirmativ pedagogik erbjuder kan läsaren tolka in uppfordran i samtliga ledartexter som har analyserats. Vidare ger det icke-affirmativa begreppet mig ett verktyg att reflektera över hurudan uppfordran är. (Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Det är utmanande att svara på hurudan uppfordran ledarskribenterna för fram. I en ledartext finns uppfordran som kan tolkas som mer affirmativa och uppfordran som kan tolkas som mer icke-affirmativa. Det finns flera olika sätt att tolka beroende på läsarens egen utgångspunkt och

förståelse av omvärlden. Mitt mål är ändå att utifrån min roll som forskare identifiera på vilket sätt som läsarna uppfordras. Jag har i denna avhandling tolkat utgående från min forskarroll och utifrån den förståelse jag har av icke-affirmativ pedagogik och uppfordran.

En uppfordran kan beskrivas som mer eller mindre affirmativ. Det kan beskrivas som en skala där affirmativitet är i skalans ena ända och icke-affirmativitet är i den andra ändan. Att tala om ett fenomen på ett affirmerande sätt innebär att ledarskribenten talar om hur något ska vara och hur läsaren ska tänka. Att affirmera leder till att läsaren inte har lika stort utrymme att reflektera över fenomenet som när läsaren endast blir upplyst om fenomenet och möjliga följder genom ett icke-affirmativt tilltal. Ett icke-affirmativt sätt att tala om ett fenomen bjuder in till reflektion hos läsaren utan att erbjuda färdiga svar och analyser. Genom ett affirmativt tilltal blir läsaren i stället uppmanad till att ta till sig den norm som erbjuds. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Genom att ledarskribenten ifrågasätter och erbjuder olika perspektiv på ett fenomen kan läsaren förstå att hen uppmanas till att bilda sin egen åsikt om och reflektera över de fenomen som ledartexterna behandlar. Ledarskribenten kan då antas medge att läsaren är självverksam. Ledarskribenten leder läsarens självverksamhet genom att lyfta fram perspektiv och uppfordra läsaren. I en ledartext kan en ledarskribent växla mellan ett mera affirmativt och ett mera icke-affirmativt tilltal. Bildbarhet är ett begrepp inom icke-affirmativ pedagogik som syftar till att beskriva individens förmåga att lära sig genom interaktion med omvärlden och egen aktivitet. Eftersom ledarskribenten i sin text uppfordrar läsaren kan jag anta att hen även ser läsaren som bildbar. Ledarskribenten bidrar med uppfordran men kan inte styra läsarens tankar kring fenomenen. Att ledartexterna erbjuder denna uppfordran innebär att läsarna kan reflektera över sina egna tankar kring fenomen och själva skapa nya sätt att tänka. På så sätt kan läsaren ta del av en pedagogisk process och således utveckla sin förståelse. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

I ledartexten från 30.7.2021 i tidning 1 skriver ledarskribenten om mental hälsa och betydelsen av att ta hand om sitt psykiska välmående. Ledarskribenten öppnar upp fenomenet genom en aktuell händelse. Genom att diskutera olika synpunkter och erbjuda subjektiva åsikter om fenomenet kan ledarskribenten influera läsaren. Att ledarskribenten ser det som något positivt och modigt att prioritera sin mentala hälsa kan leda till att läsaren inser att hen själv kan göra samma sak. Läsaren uppfordras alltså till att reflektera över sin inställning till mental hälsa, både privat och allmänt. Ledarskribenten sätt att tala till läsaren kan ses som en mer affirmativ uppfordran eftersom

ledarskribenten för fram en färdig åsikt om psykiskt välmående och försöker socialisera läsaren om hur hen borde tänka om sin egen mentala hälsa.

Pedagogen inom den icke-affirmativa pedagogiken involverar den lärande individen i problem som ska få individen att utveckla sitt sätt att tänka kring problemet. I ledartexten publicerad 28.6.2021 i tidning 2 ifrågasätter ledarskribenten den existerande bilden av fotbollsmästerskap som finns och lyfter fram problem med denna bild. Det är enligt icke-affirmativ praktik att uppfordras till att få syn på brister i existerande diskurser kring fenomen. Med de perspektiv ledarskribenten erbjuder på fenomenet kan läsaren reflektera över existerande diskurser. Ledarskribenten, liksom pedagogen inom icke-affirmativ pedagogik, ställer sig kritiskt till motiven bakom existerande perspektiv. Samtidigt skriver ledarskribenten fram tydliga värderingar i sin ledartext som kan ses som en form av affirmering av ett sätt att se på fenomenet. Ledarskribentens ambition kan vara att upplysa läsaren om problematiken och sedan styra hens självverksamhet enligt vissa värderingar som att inte blåögt följa med fotbollsmästerskap. Ledartexten innehåller således icke-affirmativa och affirmativa aspekter. Målet med ledartexten är ändå att försöka få läsaren att genom självverksamhet utveckla sitt tänkande, även om det är enligt värderingar som ledarskribenten bestämt. (Uljens & Ylimäki, 2017; Uljens i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

En del av ledartexterna som analyseras ställer frågor till läsaren. Det är frågor som ska få läsaren att reflektera och det bidrar med ett icke-affirmativt tilltal. En del av ledarskribenten ställer dessa frågor allra sist. Läsaren får då, baserat på de perspektiv ledarskribenten fört fram, reflektera över sin egen förståelse av fenomenet. I till exempel ledartexten som publicerades 20.7 i tidning 2 ställer ledarskribenten frågan ”Vem ska bygga koncepten och driva tågen?”. I texten riktas inte frågan direkt till någon men läsaren kan reflektera över den. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Jag kan även konstatera att ledartexter kan innehålla direkta uppmaningar och utmanande tankeställare till läsarna. I ledartexten publicerad 15.6.2021 i tidning 2 menar ledarskribenten att ”ansträngningarna för att öka valdeltagandet måste främst riktas till de yngre och lägre utbildade folkgrupperna” och i ledartexten publicerad 1.7 i tidning 1 avslutar ledarskribenten med en uppmaning till handelskammaren om att börja rekrytera arbetskraft vid högskolor och yrkeshögskolor. Dessa uppmaningar kan båda tolkas som affirmativa uppfordringar eftersom ledarskribenten har både definierat ett problem i ledartexten och erbjuder sedan en lösning. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Trots att ledarskribenten erbjuder uppfordran i form av bland annat frågor och uppmaningar, kan ledarskribenten inte anta att läsaren tar till sig uppfordran. Enligt teorin om icke-affirmativ pedagogik är det genom den lärandes egen självverksamhet som lärandet sker. Pedagogen erkänner mottagaren som fri. Genom att ledarskribenten endast spekulerar i hur saker är och kan utvecklas samt erbjuder perspektiv och förslag, kan jag anta att ledarskribenten också ser läsaren som fri att skapa sin egen åsikt. Detta exemplifieras i till exempel ledartexten publicerad 20.7.2021 i tidning 2 som behandlar tågtrafikens framtid i Finland. En affirmativ pedagogik skapar inte samma möjligheter för självreflektion som icke-affirmativ pedagogik. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

En uppfordran är ofta medierad i ett eller flera led och i denna avhandling sker det genom ledartexten. En förutsättning för att en relation ska uppstå mellan läsaren och ledarskribenten är att ledarskribenten skriver en text och läsaren tar sig tid att läsa denna text. En återkoppling kan ske genom att läsaren till exempel sänder in en kommentar till ledartexten. Men det är inte något som garanterat sker och något jag i denna kontext inte undersöker. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Jag kan konstatera att ledartexterna innehåller många element som bidrar till uppfordran. Ledartexterna som analyserats följer de opinionsjournalistiska normer som tidigare definierats av Nordenson (2008) och Firmstone (2019). Genom att se på ledartexternas mål som beskrivs av Nordenson (2008) och Firmstone (2019) kan man förstå att ledartexterna innehåller både affirmativa och icke-affirmativa tilltal. Nordenson (2008) beskriver opinionsjournalistik som en form av journalistik som formulerar fram åsikter, de medför alltså tankar om ett fenomen som läsaren kan ta till sig. Även enligt Firmstone (2019) förväntas opinionsjournalistik fram subjektiv opinion. Detta kan i sig ses som ett tilltal som kan vara affirmativt. Opinionsjournalister ska även jämföra fenomen och sätta fenomen i större sammanhang vilket och andra sidan kan bidra till att läsaren kan bilda en utvidgad bild av ett fenomen. Ledarskribenterna kan enligt Nordenson (2008) spekulera i hur saker borde vara och framföra argument men de ska inte säga hur något är. Att presentera hur något är hör till nyhetsjournalistens arbete och inte till opinionsjournalistens arbete. Läsarna kan konsumera ledartexter för att läsa om fenomen i samhället ur ett annat perspektiv än det som erbjuds i nyhetsflödet. Målet med opinionsjournalistik är att bidra till fri debatt och skapa underlag för läsaren att bilda egna åsikter. Nordenson (2008) anser att ledarskribenten ska fungera

som en pedagog som hjälper läsaren att se sammanhang. Detta är enligt icke-affirmativ praktik. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021; Firmstone, 2019; Nordenson, 2008.)

6.3 Fortsatt resultatdiskussion

Jag har varit selektiv i mitt val av teorier när jag svarat på forskningsfrågorna. Icke-affirmativ pedagogik är den teori som bäst har kunnat svara på mitt syfte och hjälpt mig hitta de pedagogiska aspekterna av ledartexterna. De teorier som kommenteras i detta kapitel har berörts i teoriavsnitten tidigare i denna studie men har inte så stor tyngd när jag svarat på forskningsfrågorna. De är trots det värda att diskuteras i detta kapitel.

Som både Säljö (2014) och Perry (2004) kunnat konstatera finns det pedagogiska aspekter i vardagliga situationer. Att det finns pedagogiska aspekter i ledartexter kan bekräftas genom den icke-affirmativa teorin. Enligt Englund (2007) är utbildning alltid kommunikation och Englund (2007) menar att kommunikation kan vara meningsskapande genom att bidra med problemformuleringar som leder till reflektion och diskussion. Detta är även ett mål för pedagogen inom icke-affirmativ pedagogik och något som jag kan konstatera att ledarskribenterna strävar efter i de ledartexter som jag analyserat.

Jag kan konstatera att det mellan de två tidningarna som valts ut inte går att skilja på vilken typ av fenomen de tar upp. Alla ledartexter behandlar fenomen som kan relateras till på en nationell nivå. Ingen av ledartexterna tar upp specifikt lokala fenomen. De sex ledartexter som analyserats är skrivna av sex olika skribenter. Trots det kan jag konstatera att ledartexterna innehåller många likheter.

Ledartexterna som analyserats följer de strukturer för ledartexter som Firmstone (2019) nämner. Fenomenet eller problemet definieras, problemet evalueras och ledartexterna avslutas med rekommendationer och förslag för att lösa problemet. De diskurser som ledarskribenterna har erbjudit i ledartexterna sammanfaller med de tankar Firmstone (2019) för fram om ledarskribenternas mål med ledartexter. Efter analyserna kan jag konstatera att ledarskribenterna framhåller subjektiva åsikter och opinion genom att spekulera i hur saker kunde vara och presentera lösningar på problem. Enligt Firmstone (2019) för ledarskribenten fram tidningens åsikter, inte

bara ledarskribentens egna, detta kan mycket väl stämma överens beträffande de ledartexter som analyserats.

Att läsarna kan lära sig av ledartexter stöds även av teorin om agendasättande. Som Mcquail och Windahl (2013) konstaterar lär sig läsarna genom massmedierna om vilka frågor som är viktiga och aktuella i samhället (Mcquail & Windahl, 2013). Genom tillämpningar av den icke-affirmativa pedagogiken kan jag även konstatera att läsarna ytterligare kan lära sig att reflektera över dessa frågor och skapa egna tankar kring dessa.

Två av ledartexterna som har analyserats i denna avhandling behandlar aspekter av kommunalvalet som var aktuellt under tiden texterna skrevs. Som Firmstone (2019) beskriver har ledarskribenter en viktig roll i när det kommer till att uppmärksamma politisk debatt. Jag kan konstatera att i samband med att ledartexten i tidning 1 som publicerades 10.6, gjorde tidningen ett upprop efter debattartiklar om kommunalvalet från läsare. Detta är något som jag inte har följt upp men jag anser ändå att det är värt att notera eftersom det visar att tidningen bjuder in läsarna till diskussion och möjligtvis dialog mellan läsaren och tidningen eller läsarna emellan.

7 Sammanfattning

I detta avslutande kapitel kommer jag att sammanfatta avhandlingen. Jag inleder med en sammanfattande diskussion. Efter det diskuteras metoden och till sist ger jag förslag till fortsatt forskning.

7.1 Avslutande diskussion

I denna avhandling har jag undersökt pedagogiska perspektiv i ledartexter från två finlandssvenska dagstidningar. Syftet med avhandlingen formulerades utgående från ett intresse för en tvärvetenskaplig koppling mellan journalistik och pedagogik. Jag inledde avhandlingsarbetet med en ambition om att forska om pedagogiska perspektiv i journalistik. Det finns inte mycket tidigare forskning kring journalistikens pedagogiska möjligheter men genom denna avhandling har min ambition varit att lyfta fram denna möjlighet.

Denna avhandling bidrar till en förståelse av att pedagogiska aspekter finns överallt. Avhandlingens specifika syfte att undersöka ledartexter i finlandssvenska dagstidningar som en form av pedagogisk uppfordran bidrar till en förståelse av ledartexternas roll i dagens samhälle. Ledartexter har i denna avhandling visat sig vara ett bra exempel på hur läsare kan lära sig genom att ta del av opinionsjournalistik. Opinionsjournalistikens pedagogiska ambition bekräftas i denna avhandling. Opinionsjournalistik genren vill bidra med utvidgade perspektiv på nyheter och kan ses som ett komplement till den presentation av nyheter som nyhetsflödet erbjuder (Nordenson, 2008).

Denna avhandling bidrar med att belysa ledartexters pedagogiska ambition och hur ledarskribenterna genom diskurser på olika sätt kan uppfordra läsaren. I samtliga ledartexter som analyserats kan läsaren tolka in uppfordran på en skala mellan icke-affirmativ och affirmativ uppfordran. I en ledartext kan ledarskribenten variera sitt tilltal mellan ett mera affirmativt eller mera icke-affirmativt tilltal. Ledarskribenternas sätt att uppfordra läsaren görs bland annat både genom att bekräfta normer och värderingar och genom att ifrågasätta andra normer och värderingar. I vissa ledartexter är det tydligt att ledaren vill uppfordra läsaren att tänka som ledarskribenten och

i andra ledartexter är uppfordran mera öppen och läsaren är fri att själv utveckla sitt tänkande hur hen vill. Oavsett vill ledarskribenten leda läsaren till självverksamhet genom att lyfta fram och problematisera fenomen. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

Denna avhandling bekräftar att pedagogik går att finna i vardagliga situationer som i ledartexter. Ledarskribenternas pedagogiska ambition är viktig för att gynna läsarnas livslånga lärande och ett kontinuerligt utvecklande av deras tankar. Ledartexterna har därför möjlighet att fylla en funktion som är viktig i ett demokratiskt samhälle där invånarna gynnas av att vara medvetna om fenomen i sin omgivning och för att de ska kunna göra egna medvetna val i sin vardag. Genom att läsa ledartexterna erbjuds läsarna olika perspektiv, problematiseringar och uppfordran som kan leda till att läsaren genom sin självverksamhet kan utveckla sin förståelse. (Säljö, 2014.)

Avslutningsvis kan jag konstatera att denna avhandling har gett mig en bättre förståelse av den potential ledartexter har. Genom den förståelse av ledartexter som avhandlingen har bidragit med har jag lärt mig att inte läsa ledartexter utan engagemang. Ledartexterna har en förmåga att få läsaren att tänka till genom uppfordringar ledarskribenten erbjuder. Uppfordran kan få mig som läsare att tänka djupare kring fenomenet samtidigt som jag även har friheten att avvisa uppfordran. I ett samhälle med allt snabbare nyhetsförmedling, där det ibland är svårt att avgöra vad som är trovärdigt och vad som är otillförlitligt, kan ledartexter erbjuda en möjlighet för läsarna att reflektera över olika fenomen och bilda en egen förståelse. (Elo i Uljens & Smeds-Nylund, 2021.)

7.2 Metoddiskussion

Jag valde att tillämpa diskursanalys som den huvudsakliga ansatsen i denna avhandling. Jag valde denna ansats eftersom jag avsåg att undersöka ledartexter och hur ledarskribenterna genom språket och hur de skriver om fenomen kan bidra med opinion.

Jag valde att rikta in mig på den kritiska diskursanalysen eftersom det är den tradition inom diskursanalys som erbjuder det mest konkreta verktyget för analys. Kritisk diskursanalys vill förklara hur diskurser fungerar i det sociala som grund för aktioner som skapar förändring. När jag innan den egentliga analysen läste ledartexter upptäckte jag mellan raderna pedagogiska ambitioner i diskurserna. För att få fram dessa pedagogiska ambitioner i form av uppfordran och hur läsare

kan fördjupa sitt kunnande genom att läsa ledartexter har den icke-affirmativa pedagogiken tillämpats. Denna pedagogiska teori har bidragit med det huvudsakliga verktyget i analysen av resultatet för att få fram de pedagogiska aspekterna av ledartexter.

Diskursanalys och icke-affirmativ pedagogik har fungerat bra i kombination. Genom kritisk diskursanalys kan diskurserna identifieras och ur dessa har jag kunnat vidare identifiera uppfordran i ledartexterna som analyserats. De pedagogiska diskurserna i denna avhandling blir utredda och diskuterade med hjälp av den icke-affirmativa pedagogiska ansatsen när jag analyserar hur icke-affirmativ pedagogik och uppfordran framställs av ledarskribenterna. De uppfordringar som jag har funnit i texterna kan leda till förändring hos läsaren enligt icke-affirmativ praktik.

För att rama in diskursanalys och icke-affirmativ pedagogik skapades en figur (se figur 1 i avsnitt 4.5 Analysprocess). Denna figur har fungerat som stöd vid analysen och erbjudit ett sätt att sortera mitt material i analysen.

Den första forskningsfrågan svarar mot diskursanalysen. Diskursanalysen bidrar med ett sätt att se på hur språk kan användas för att skapa perspektiv kring fenomen. När jag vill veta vad ledartexten handlar om har jag undersökt den mest framstående diskursen i ledartexten. I detta sammanhang analyseras även hur läsare kan förstå diskurserna. De förståelser av språkliga uttalanden i ledartexterna, som varit möjliga att identifiera genom diskursanalys, ger grunden för att redovisa den icke-affirmativa pedagogiken i ledartexterna och vidare kunna svara på vilket sätt läsaren kan uppfordras genom ledartexten. Diskursanalysen har i resultatet främst svarat på den första forskningsfrågan medan den icke-affirmativa pedagogiken har svarat på den andra forskningsfrågan. Under analysprocesserna har dessa delar blivit tydligt integrerade i varandra och svaren bygger på varandra.

7.3 Fortsatt forskning

I fortsatt forskning kring icke-affirmativ pedagogik i kontexten opinionsjournalistik kunde ett större fokus läggas på dem som mottar opinionen det vill säga läsarna. I denna avhandling har målet inte varit att se på relationen mellan ledarskribenterna och läsarna. Ledarskribenterna erkänner läsarna i texten genom att kommunicera med läsarna genom texten. Läsarna kan antas

erkänna ledarskribenten genom att läsa ledartexten men läsarnas bekräftelse av ledartexten och uppfordran är något som inte kan antas baserat på resultatet i denna avhandling. I fortsatt forskning skulle det därför vara gynnsamt att forska om hur läsarna mottar ledartexterna och om de antar uppfordran i form av till exempel egna inlägg som svar på ledartexterna.

Det framkommer inte i någon av ledartexterna hur fenomenet som ledartexten behandlar, har blivit valt. Firmstone (2019) konstaterar att det inte finns mycket forskning kring vilka policyn som styr ledarskribentens arbete. Det är inte heller något som jag efter att ha genomfört denna avhandling kan spekulera ytterligare kring och det har inte varit avhandlingens syfte. Trots det kunde det vara intressant i fortsatt forskning intervjua ledartexterna om deras arbetsprocess.

Jag kan heller inte anta att de fenomen som ledartexterna behandlar är sådana som även nyhetsflödet behandlar. Relationen mellan ledartexterna och nyhetsflödet är intressant och något som jag anser kunde utforskas.

Litteraturförteckning

Assarson, I. (2009). Att skapa mening i en skola för alla: Ett diskursanalytiskt förhållningssätt. *Educare*, 4.

Bentivegna, S. & Marchetti, R. (2018). Journalists at a crossroads: Are traditional norms and practices challenged by Twitter? *Journalism*, 19(2), 270–290. Hämtat från <https://journals-sagepub-com.ezproxy.vasa.abo.fi/doi/pdf/10.1177/1464884917716594>

Bergström, A. & Wadbring, I. (2019). Människors nyhetskonsumtion. I G. Nygren & I. Wadbring (Red.), *På väg mot medievärlden 2030. Journalistikens villkor och utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.

Bolander, E. & Fejes, A. (2015). Diskursanalys. I Fejes, A. & Thornberg, R., *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.

Clark, U. (2005). Bernstein's theory of pedagogic discourse: Linguistics, educational policy and practice in the UK English/literacy classroom. *English Teaching: Practice and Critique*, 4(3), 32–47.

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (Upplaga 4:1.). Lund: Studentlitteratur AB.

Eilard, A. & Dahl, C. (Red.). (2021). *Diskursanalys: Med utbildningsvetenskapliga perspektiv*. Studentlitteratur.

Elo, J. (2021). Pedagogiskt ledarskap på utbildningsledarskapets olika nivåer. I Uljens, M. & Smeds-Nylund, A. (Red.), *Pedagogiskt ledarskap och skolutveckling*. Studentlitteratur.

Englund, T. (Red.). (2007). *Utbildning som kommunikation: Deliberativa samtal som möjlighet*. Daidalos.

Fairclough, N. (2017). CDA as dialectical reasoning. I Flowerdew, J. & Richardson, J. E. (Red.), *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. <https://doi.org/10.4324/9781315739342>

Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.

Fairclough, N. (1989). *Language and power* (2nd ed.). Longman.

Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Edward Arnold.

Fejes, A. & Thornberg, R. (2020). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.

Finlands journalistförbund. (2014.) *Journalistreglerna*. Hämtat från <https://journalistiliitto.fi/sv/etikochjuridik/journalistreglerna/>

Firmstone, J. (2019). Editorial Journalism and Newspapers' Editorial Opinions. *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. Hämtat 25.3.2021, från <https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-803>

Hammarström, I. (2020). *Transformativt lärande bland journalister. En systematisk litteraturstudie om journalisters förändrade roll på Twitter*. Opublicerad avhandling för pedagogie kandidatexamen. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, Åbo Akademi, Vasa.

McCombs, M. E., Shaw, D. L. & Weaver, D. H. (2014). New Directions in Agenda-Setting Theory and Research. *Mass communication & society*, 17(6), s. 781-802. Doi: 10.1080/15205436.2014.964871

McQuail, D. & Windahl, S. (2013). *Communication models for the study of mass communications* (2nd ed.). Routledge. Hämtad 3.4.2021 från <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.vasa.abo.fi/lib/abo-ebooks/reader.action?docID=4219032>

Nationalencyklopedin [u.å.]. *Pedagogik*. Hämtad 10.9.2021 från <https://www-nese.ezproxy.vasa.abo.fi/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/pedagogik>

Nationalencyklopedin [u.å.]. *Agenda-setting*. Hämtad 25.4.2021 från <https://www-nese.ezproxy.vasa.abo.fi/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/agenda-setting>

Nord, L. & Ots, M. (2019). Politiken och journalistiken. I Nygren & I. Wadbring (Red.), *På väg mot medievärlden 2030. Journalistikens villkor och utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.

Nordenson, M. (2008). *Opinionsjournalistik: Att skriva ledare, kolumner och recensioner*. Lund: Studentlitteratur.

Olsson, H. & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen: Kvalitativa och kvantitativa perspektiv* (2. uppl.). Stockholm: Liber.

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (3., [uppdaterade] uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (4., [uppdaterade] uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Perry, D. K. (2004). Civic Journalism: News as Transactional Pedagogy. *Education and Culture*, 20(2), 25-41.

Praprotnik, T. (2016). Digitalization and new media landscape. *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences*, 9(2), 85–99. Hämtat från <http://www.iiass.com/pdf/IIASS-2016-no2-art5.pdf>

Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Thorson, K., & Wells, C. (2016). Curated flows: A framework for mapping media exposure in the digital age. *Communication Theory*, 26(3), s. 309-328.

Uljens, M. (2021). Pedagogiskt ledarskap av pedagogisk verksamhet. I Uljens, M. & Smeds-Nylund, A. (Red.) *Pedagogiskt ledarskap och skolutveckling*. Lund: Studentlitteratur.

Uljens, M. & Ylimäki, R. M. (2017). Bridging Educational Leadership, Curriculum Theory and Didaktik: Non-Affirmative Theory of Education. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-58650-2>

Van Dijk, T. (2018). Socio-cognitive discourse studies. I Flowerdew, J. & Richardson, J. E. (Red.), *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. <https://doi.org/10.4324/9781315739342>

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1: Preliminär orientering presenterad i Exceltabell

Ledartexter				
Datum	Skribent	Rubrik	Perspektiv (Ämne, tema)	Reflektion
25.1	A	Mörkertalet gällande pedofili måste krympa	Historisk-, nutids- och politisk aspekt	Använder ett aktuellt fenomen som Qanon rörelsen för att ta upp ett större problem i flera olika vinklar. Samt anknuter till en artikel om sexualbrotts mörkerantal i samma dagstidning och en artikel om pedofili i en finskspråkig lokal dagstidning.
26.1	A	Utegångsförbud? – Gå helst inte så långt	Internationellt, individer	Diskuterar orsaker till uppror över förbud och coronatrötthet.
27.1	B	Skolan och dagvården upprätthåller Svenskfinland – inte kommunen	Välfärd, framtid	Diskuterar kommunernas minskade och utbildningens ökade roll i att upprätthålla svenska språket i Finland.
28.1	A	Seinäjäki fortfarande inte rimligaste orten för en läkarhelikopter	Ger en tillbakablick, svenskspråkigt och lokalt perspektiv	Problematiserar nyheten om läkarhelikopter till Seinäjoki. Tar upp orsaker och "beslut" som lett till detta och vad detta innebär för de som bor på kusten.
31.1	C	Nya vindar nådde även till Estland	Politiska läget ur ett perspektiv från flera länder	Förklarar vad som sker i Estland, något som vi ofta ser förbi. Jämför det med politiska klimatet i USA och Finland.
1.2	D	En tredje coronavåg hotar	Nationellt	Tar upp det ökade antal smittofall i Vasa och jämför det med situationen i helsingfors.
2.2	D	Vaccinkriget har bara börjat	Tidsförlopp, nationellt och politiskt	Skriver om coronavaccinen och sammanfattar en del av vad som har hänt och vad som händer kring frågan om vaccin.
3.2	D	Kalsongförgiftaren bävar	Historiskt, vad det betyder för Finland (nationellt)	Tar upp Navalnyjs dom som ett exempel på hur Ryssland skiljer sig från Finland och EU.
5.2	D	Sverige springer förbi Finland	Hur det ser ut i Finland, i de andra nordiska länderna, tidsperspektiv	Diskuterar sveriges inreseregler. Beskriver vad som händer i Finland. Hur detta påverkar finländarna och vad vi kan förvänta oss.
6.2	C	Ett nödrop från sjukvårdsdistriktet	Globalt, framtid, välfärd, utbildningens roll	Skriver om bristen på psykiater och psykoterapeuter.
7.2	A	En unken pust av blåsvart och blodsromantik	Historiskt, framtid, starkt avstånd	Skribenten förklarar på ett närmare sätt vad den blåsvarta rörelsen står för samt hur den har bildats.
9.2	A	Skär inte av Kvevlax	Olika behov, samhället, lokalt	En sammanfattning av en del av de tankar, åsikter och idéer som finns om en ny trafiklösning i Kvevlax.